Ποιοι Μακεδονομάχοι;

Βασίλης Γεωργάκης

Θα μπορούσε κανείς να προεκτείνει το ερώτημα, στο πρότυπο του συγγραφικού έργου του «Τρελού Στρατηγού», και να αναρωτηθεί *ποιοι Μακεδόνες και ποια Μακεδονία* – απλώς εδώ η διαφορά είναι ότι Μακεδονία υπάρχει, όπως και Μακεδόνες, τουλάχιστον σε τρία κράτη. Μια πιο ενδιαφέρουσα ερώτηση θα ήταν ***ποιοι Μακεδονομάχοι και ποια ελληνική Μακεδονία***;

Η περίπτωση της Μακεδονίας είναι μία από τις πιο παράξενες, όσον αφορά τη μυθολογία του ελληνικού εθνικισμού. Για οποιονδήποτε έχει μεγαλώσει στην Ελλάδα, η Μακεδονία είναι Ελληνική (και μία) η αλήθεια όμως είναι ότι αυτό δεν ίσχυε πάντοτε. Και δεν μιλάμε για την εποχή που ο Δημοσθένης εκφωνούσε τους πύρινους Φιλιππικούς του και οι πόλεις του ελληνικού νότου αναζητούσαν συνεχώς ευκαιρίες για να εξεγερθούν εναντίον του βασιλείου της Μακεδονίας΄ μιλάμε για το σύγχρονο ελληνικό κράτος όπως αυτό στήθηκε τον 19ο αιώνα. Για να μελετήσει κανείς τη στάση του ελληνικού κράτους απέναντι στην εκτεταμένη αυτή περιοχή, της οποίας τα όρια καθορίστηκαν επακριβώς το 1878, θα πρέπει να σκαλίσει αρκετά βαθύτερα, στην ίδια τη διαμόρφωση του εθνικού αφηγήματος.

Είναι γενικά γνωστό και αποδεκτό, πως το ελληνικό εθνικό αφήγημα διαμορφώθηκε μέσα σε ένα εξαιρετικά δυσχερές διεθνές περιβάλλον, σε μία Ευρώπη αλλεργική στα επαναστατικά κινήματα είτε εθνικοαπελευθερωτικού είτε κοινωνικού χαρακτήρα. Σήμερα υπάρχει μία τάση να υπερτιμάται ο ρόλος της κοινής γνώμης στα δυτικοευρωπαϊκά κράτη καθώς και ο ρόλος του ρεύματος του Φιλελληνισμού, είναι όμως μία πραγματικότητα πως η Ελληνική Επανάσταση είχε a priori υποστηρικτές, ανθρώπους επηρεασμένους από την εξιδανικευμένη εικόνα της Αρχαίας Ελλάδας.

Είναι πολύ φυσικό το ελληνικό εθνικό αφήγημα να έχει ως άξονα ένα παρελθόν το οποίο λάμβανε ευρεία αποδοχή – ήταν ένας

ανέξοδος τρόπος να νομιμοποιηθεί ο αγώνας για την ανεξαρτησία. Τα οράματα για τη Ρωμανία που θα φέρει κι άλλο θα μπορούσαν να περιμένουν. Το Μεσαιωνικό Βυζάντιο θα αργούσε πολύ να πάρει τη θέση του στην αφήγηση της τρισχιλιετούς συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού. Στην αφήγηση αυτή δεν περίσσευε όμως μόνο η δεσποτική Βυζαντινή μοναρχία – περίσσευε και ακόμα μία, το βασίλειο της Μακεδονίας, η νίκη του οποίου στην Χαιρώνεια έθαψε την ελευθερία των Ελλήνων.

Η φράση αυτή σήμερα ξενίζει, καθώς είναι τόσο διάχυτη η αφήγηση που θέλει τη Μακεδονία αναπόσπαστο τμήμα του ελληνισμού, που ακόμα και αν κάποιος αναγνωρίζει πως ο ελληνικός νότος πρέσβευε έναν τελείως διαφορετικό τρόπο πολιτικής οργάνωσης από αυτόν της μακεδονικής μοναρχίας, δυσκολεύεται να δεχτεί την επέκταση του βασιλείου του Φιλίππου ως υποδούλωση των Ελλήνων. Η φράση αυτή ωστόσο για πολλά χρόνια διδάσκονταν σε μαθητές του ελληνικού κράτους. Συγκεκριμένα, το παιδικό βιβλίο *Γεροστάθης*, έργο του Λέοντος Μελά (1812 – 1879), σημαντικού Έλληνα Διαφωτιστή, περιέχει διατυπώσεις οι οποίες σήμερα θα αναθεματίζονταν:

«.. *Ότε δε ακολούθως το Μακεδονικόν χρυσίον του* ***Φιλίππου*** *εισέδυσεν εις τας Αθήνας, ο δε Δημάδης και λοιποί όμοιοί του, φορούντες το πορφύρας και λαμπρά ενδύματα, αλειμμένοι δε με πολύτιμα μύρα, ανήγειραν εντός των Αθηνών οικίας ιδιωτικάς πολυτελεστέρας των δημοσίων οικοδομών, τας δε γυναίκας των κατεστόλιζον, και εκ της Σικελίας επροσκάλουν μαγείρους,* ***τότε η αυτονομία της Ελλάδος ετάφη ζώσα εις την μάχην της Χαιρώνειας!*** *(…) Τοιουτοτρόπως ο εμφύλιος αυτός και πεισματώδης πόλεμος* [ο Πελοποννησιακός], *προξενήσας την παρακμήν της ελευθέρας Ελλάδος, προητοίμασε την την υποταγήν αυτής υπό το σκήπτρον του Μακεδόνος* ***Φ****ιλίππου, επομένως δε την υποδούλωσιν υπό τον ζυγόν της Ρώμης, και επί τέλους την δέσμευσίν της δια των σκληρών αλύσεων του Μωάμεθ».****[1]***

Για έναν άνθρωπο όπως ο Μελάς, ο οποίος είχε σπουδάσει στην Ευρώπη και άνηκε στον σκληρό κύκλο των Ελλήνων Διαφωτιστών, η **πολιτική οργάνωση** ήταν η ειδοποιός διαφορά ανάμεσα σε Έλληνες

και Μακεδόνες, παράλληλα αξιοπρόσεκτη είναι η παράλειψη της «ελληνοχριστιανικής» Βυζαντινής Αυτοκρατορίας – από την Ρώμη πάμε κατευθείαν στον Μωάμεθ. Το συγκεκριμένο βιβλίο δεν σχεδιάστηκε για να αποτελέσει σχολικό εγχειρίδιο, παρ' όλα αυτά υπήρξε ιδιαίτερα δημοφιλές αναγνωστικό σε δημοτικά μέχρι και το τέλος του 19ου αιώνα. Αν και παιδικό βιβλίο εξαρχής, το συγκεκριμένο έργο αποτελεί μία εξαιρετική φωτογραφική αποτύπωση της εποχής (συγγράφθηκε το 1858) – το 1860 η Εκκλησία επανέρχεται πια δυναμικά στο προσκήνιο και η περίοδος όπου κυριάρχησαν οι Διαφωτιστές στην ελληνική διανόηση κλείνει.

Την αποκατάσταση (και) της Μακεδονίας θα αναλάβει ο Παπαρρηγόπουλος, με την πασίγνωστη Ιστορία του Ελληνικού Έθνους. Κατά αυτόν ο Φίλιππος ήταν Βασιλέας των Ελλήνων, συνεπώς ήταν η Ρώμη αυτή που στέρησε από τους Έλληνες την ελευθερία τους και όχι οι Μακεδόνες. Με αυτό τον τρόπο η Μακεδονία σταδιακά βρίσκει τη θέση της στο ελληνικό εθνικό αφήγημα. Μπορεί το έργο του Παπαρρηγόπουλου να μην βρήκε τότε τον δρόμο του προς τα σχολεία, έγινε ωστόσο εξαιρετικά δημοφιλές, αντανακλώντας την υποχώρηση των Διαφωτιστών στις μάζες. Η συζήτηση για τις πνευματικές διαμάχες της εποχής είναι ξεχωριστό θέμα από μόνο του, αυτό που μπορούμε να κρατήσουμε είναι πως η Μακεδονία σίγουρα δεν θεωρούνταν πάντα *Ελληνική.*

Αυτό δεν σημαίνει πως το ελληνικό κράτος δεν είχε βλέψεις προς τον Βορρά. Κάθε άλλο. Ωστόσο ήταν τέτοια η βεβαιότητα και η σιγουριά του ελληνικού κράτους πως αποτελούσε τον δικαιωματικό κληρονόμο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που δεν υπήρχε λόγος να εξηγηθούν οι επεκτατικές βλέψεις με εθνοτικά κριτήρια. Η απόσχιση της Βουλγαρικής Εκκλησίας τη δεκαετία του 1870 και η ταυτόχρονη αφύπνιση του βουλγαρικού εθνικισμού ήταν τα γεγονότα που διαμόρφωσαν τη νέα στάση απέναντι στη Μακεδονία.

Η Μεγάλη Βουλγαρία του Αγίου Στεφάνου τελικά ανατράπηκε στο Βερολίνο, αλλά ο κίνδυνος παρέμενε και ήταν πολύ μεγάλος. Οι

εχθροί του Έθνους πλέον αλλάζουν: οι Τούρκοι τουλάχιστον δεν προσπάθησαν ποτέ *να μας πάρουν τη θρησκεία, τη γλώσσα, τον εθνισμό μας*, γράφει ο Ίων Δραγούμης, οι Βούλγαροι όμως και η σχισματική Εξαρχία; Και εδώ τέθηκαν πλέον σκληρά ερωτήματα για τον ελληνικό εθνικισμό.

> *Πώς μπορούσαν οι Βούλγαροι να προσελκύουν τόσο εύκολα υποστηρικτές στα Οθωμανικά Βαλκάνια;*

Ακόμα χειρότερα, οι βλέψεις αυτές των Βουλγάρων θεωρούνταν νόμιμες στη Δύση: δεν ήταν έθνος αυτό που μοιράζονταν την ίδια γλώσσα; Δεν είχαν κάθε δικαίωμα οι Βούλγαροι να απευθύνονται στους Σλαβόφωνους της Μακεδονίας, την πλειοψηφία του χριστιανικού πληθυσμού της περιοχής; Και πώς άραγε θα απαντούσε το ελληνικό κράτος; Στις αρχές του 20ου αιώνα δεν είναι μόνο η απρόσμενη προπαγανδιστική επιτυχία των Βουλγάρων στη Μακεδονία που καταθλίβει τους Έλληνες – η Βουλγαρία μοιάζει με ένα κράτος απόλυτα επιτυχημένο σε όλους τους τομείς του, με τον στρατό της ειδικά να γίνεται φόβητρο για τους Οθωμανούς. Η Πρωσία των Βαλκανίων είναι εδώ και η Ψωροκώσταινα πρέπει να ριχτεί στη μάχη απέναντί της.

Η απάντηση του ελληνικού εθνικισμού δόθηκε με αυτό που έμεινε γνωστό ως ***εθνικός φρονηματισμός***. Αν κάποιος αναρωτηθεί πώς εμφανίστηκε ο Μέγας Αλέξανδρος στη μυθολογία της Δημοκρατίας της Μακεδονίας θα πρέπει να κοιτάξει την Αθήνα και όχι τα Σκόπια. Ήταν οι Έλληνες εθνικιστές αυτοί που χρησιμοποίησαν το αρχαίο παρελθόν της Μακεδονίας για να προσελκύσουν την υποστήριξη των σλαβόφωνων κατοίκων, τους οποίους ο ελληνικός εθνικισμός τους ήθελε Έλληνες, οι οποίοι είχαν την «ατυχία» να χάσουν προσωρινά τη γλώσσα τους.[2] Με αυτό τον τρόπο το ελληνικό κράτος πίστευε ότι μπορούσε να χτυπήσει κα το ζήτημα της γλώσσας, η οποία και αποτελούσε εκείνη την εποχή στην Ευρώπη το κυριότερο κριτήριο εθνικού προσδιορισμού.

Στη μάχη για τη Μακεδονία θα αξιοποιηθεί και το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Το ενδιαφέρον σε αυτή την περίπτωση

είναι πως ο ίδιος ο οργανισμός δεν θα ταχθεί επίσημα στο πλευρό του ελληνικού κράτους, πέραν κάποιων μεμονωμένων προσώπων, όπως ο Μητροπολίτης Καστοριάς Γερμανός Καραβαγγέλης. Θα αξιοποιηθεί όμως το κύρος του πανάρχαιου αυτού θεσμού – ήδη από τα τέλη του 19ου αιώνα η επιλογή ανάμεσα σε Πατριαρχείο και βουλγαρική Εξαρχία θα αποτελεί κριτήριο εθνικού προσδιορισμού. Το Πατριαρχείο όμως είναι αυτό που σίγουρα απολαμβάνει πολύ μεγαλύτερο κύρος ανάμεσα στους αγροτικούς πληθυσμούς της Μακεδονίας, σε σχέση με τη σχισματική Εξαρχία. Στη Μακεδονία από εδώ και στο εξής, η μάχη θα δοθεί στο επίπεδο της προσέλκυσης υποστηρικτών του εκάστοτε εθνικισμού. Εκκλησίες, σχολεία και δάσκαλοι θα βρεθούν στα χαρακώματα του άτυπου αυτού πολέμου. Αργότερα φυσικά θα έρθουν στο προσκήνιο και πραγματικοί στρατιώτες και ο πόλεμος θα γίνει αρκετά αληθινός για τους κατοίκους της Μακεδονίας.

Η νέα αυτή πρόκληση απαιτούσε αναμόρφωση του εθνικού αφηγήματος. Πλέον οι Βυζαντινοί Αυτοκράτορες δεν ήταν οι απόλυτοι μονάρχες μίας σκοτεινής περιόδου, αλλά οι πολεμιστές που με το σπαθί στο χέρι υπερασπίστηκαν τον Μεσαιωνικό Ελληνισμό από τους (νέους) προαιώνιους εχθρούς του – ο εξαγνισμός αυτός αποτυπώθηκε στη λογοτεχνία, με τους Κωστή Παλαμά και την Πηνελόπη Δέλτα να δίνουν τον τόνο, σε έργα όπως η *Φλογέρα του Βασιλιά* και το μυθιστόρημα *Τον Καιρό του Βουλγαροκτόνου*.

> *Σε κυβερνητικό επίπεδο η αλλαγή αυτή αποτυπώθηκε στη χαλάρωση των εντάσεων με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, ειδικά μετά την πανωλεθρία του 1897 και κυρίως με τη μεγάλη* ***εξέγερση του Ίλιντεν****.*

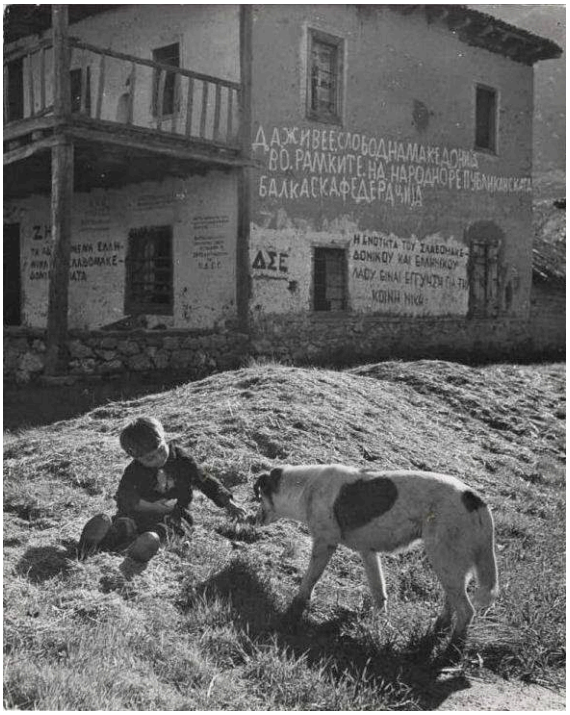
Η μεγάλη αυτή αγροτική εξέγερση που ενέπλεξε μεγάλα τμήματα του σλαβόφωνου πληθυσμού της δυτικής Μακεδονίας έχει λάβει πια διαστάσεις μύθου στις εθνικές μυθολογίες Βουλγαρίας και Μακεδονίας και παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Όσον αφορά πάντως την ελληνική πλευρά, είναι ένα επεισόδιο κατά το οποίο οι φορείς του ελληνικού εθνικισμού θα συνεργαστούν άψογα με

τις οθωμανικές αρχές για την ανηλεή καταστολή μίας, ως επί το πλείστον, κοινωνικής εξέγερσης. Ο Γερμανός Καραβαγγέλης, ο περίφημος Μητροπολίτης Καστοριάς, ο οποίος ενεπλάκη ενεργά στον «Μακεδονικό Αγώνα», καταγράφει στα απομνημονεύματά του με ικανοποίηση την καταστολή του κινήματος, από τον φίλο του Χουσεΐν Χούσνι Πασά ενώ δεν χάνει την ευκαιρία να επαναφέρει στο Πατριαρχείο άτυχους εξαρχικούς χωρικούς που είδαν τα χωριά τους να καταστρέφονται:

«*…Μπαίναν στα καΐκια της λίμνης Καστοριάς, έρχονταν στην Καστοριά και ίσια στην Μητρόπολι. Όλοι σχεδόν ήταν βουλγαρόφωνοι Έλληνες* (σ.σ. εννοεί Πατριαρχικοί)*. Ήλθαν όμως μαζί τους και μερικοί συγγενείς τους βουλγαρίζοντες και μου ζητούσαν συγχώρησι, λέγοντας ότι οι Βούλγαροι τους είχαν γελάσει και με παρακαλούσαν να τους σώσω. Κι άλλοι πάλι, Βούλγαροι αυτοί, μου γράφουν μαζί με τους δικούς μας από ένα μοναστήρι πάνω από τη Ζαγοριτσάνη, των Αγίων Σαράντα, και με ικετεύουν. "Σώσε μας". **Τότε βρήκα ευκαιρία και τους έβαλα να μου κάνουν αναφορές ότι επιστρέφουν στην ορθοδοξία και ανήκουν πια στο Πατριαρχείο**. Σωρηδόν φτάναν απ' όλα τα βουλγαρίζοντα ως τότε χωριά οι αναφορές στην κυβέρνησι και στη Μητρόπολι…».**[3]***

Το μόνο που μπορεί να προκαλέσει μεγαλύτερη θλίψη από αυτή την εμπορία εθνικής συνείδησης με αντάλλαγμα τη σωτηρία, είναι ο τρόπος με τον οποίο το οθωμανικό κράτος κατέστειλε την εξέγερση, χρησιμοποιώντας άτακτα μπουλούκια αλβανόφωνων μουσουλμάνων κυρίως – μία υπενθύμιση της υφής της κρατικής οντότητας που αποτελούσε η Οθωμανική Αυτοκρατορία και που σήμερα κάποιοι εξιδανικεύουν. Το Ίλιντεν τελικά απέτυχε παταγωδώς με σοβαρότερη συνέπεια τον **αποδεκατισμό των σοσιαλίζοντων αγωνιστών της Εσωτερικής Μακεδονικής Επαναστατικής Οργάνωσης (ΕΜΕΟ)**, η οποία και αργότερα ταυτίστηκε με τις επιδιώξεις του βουλγάρικου εθνικισμού. Η εξέγερση, παρά την αποτυχία της, ενεργοποίησε τον ελληνικό κρατικό μηχανισμό, ο οποίος αυτή την φορά κινήθηκε δυναμικά για να αλλάξει την εις βάρος του κατάσταση στη Μακεδονία. Έτσι

φτάνουμε πια στον «Μακεδονικό Αγώνα».

1949, χωριό Μπούκοβικ (Οξιά), Φλώρινα. Στο φόντο φαίνεται ένα κτήριο με επαναστατικά συνθήματα γραμμένα στα ελληνικά και στα μακεδονικά. Το σύνθημα καλεί σε ενότητα λέγοντας: “Ζήτω η ελεύθερη Μακεδονία στους κόλπους της λαϊκής δημοκρατικής βαλκανικής ομοσπονδίας”.

Η στολή του Μακεδονομάχου φορέθηκε πολύ στο συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης και έχει γενικότερα αποκτήσει μυθικό στάτους – πέραν όμως της στολής, του Παύλου Μελά και της ακαθόριστης έννοιας «Κομιτατζής» δεν φαίνεται να έχει πολύς κόσμος ιδέα για το τί πραγματικά ήταν το επεισόδιο που ονομάζουμε Μακεδονικό Αγώνα. Η πρόσβαση σε απομνημονεύματα Μακεδονομάχων είναι πολύ εύκολη, ενώ κανείς ιστορικός, οποιασδήποτε πολιτικής τοποθέτησης δεν έχει πρόβλημα να παραδεχθεί πως ο «Αγώνας» δεν ήταν τίποτα παραπάνω από ένα φεστιβάλ φόνων,

λεηλασιών, εμπρησμών και εκφοβισμών, εκπορευόμενο από ομάδες οριακά κοινών λούμπεν στοιχείων ενδεδυμένων με τον μανδύα μίας ευγενικής ιδέας, ενός εθνικισμού, είτε ελληνικού είτε βουλγάρικου. Γιατί μόνο λούμπεν στοιχεία μπορούν να εκτελούν σε ενέδρες ανυποψίαστους δασκάλους, ιερείς και χωρικούς ή να εισβάλλουν σε γάμους και να πυροβολούν στο ψαχνό όπως περιγράφει και πάλι ο Καραβαγγέλης:

«Το 1905 στο Ζέλενιτς (σ.σ. σημερινό Σκλήθρο Φλώρινας) *γινόταν ένας γάμος βουλγάρικος. Αυτό το έμαθε το σώμα του Καούδη, μπήκε στο γάμο κι επειδή έσβησαν τα φώτα έρριξε στα σκοτάδια και σκότωσε δεκαπέντα ή δεκάξι Βούλγαρους. Η νύφη και ο γαμπρός δεν σκοτώθηκαν. Αυτό το κάναν γιατί είχαν την ιδέα ότι στο γάμο ήταν και μέλη βουλγάρικων συμμοριών, για να τρομάξουν τους Βουλγάρους».**[4]*

Το γεγονός ότι αν διπλώσεις τον χάρτη, η Κρήτη πέφτει πάνω στην Μακεδονία, το διαπίστωσαν οι χωρικοί της Μακεδονίας με τον σκληρό τρόπο. Ο Καούδης πάντως θεωρείται πια ήρωας και πρότυπο για αυτούς που κάλπασαν στο συλλαλητήριο γεμάτοι περηφάνια. Φυσικά η κηδεία του, το 1956, έγινε δημοσία δαπάνη σε μία εξελληνισμένη θεσσαλονίκη για την οποία κόπιασε με «ηρωικό» τρόπο. Ο ίδιος ο Παύλος Μελάς, η φιγούρα που περιβλήθηκε όσο καμία άλλη τον μανδύα του ήρωα από το ελληνικό κράτος, λίγες μέρες πριν τον θάνατό του, γράφει στη γυναίκα του τα εξής:

*«..**Τώρα εννόησα, ότι δεν ημπορώ εγώ να διευθύνω τοιαύτην εργασίαν**. Έτρεμα και είχα ρίγος, ησθανόμην τον εαυτόν μου ένοχαν πρίν ακόμη εγκληματίσω. Έβλεπα τα μαυρισμένα και κοκκαλιάρικα χέρια μου και μου εκίνουν φρίκην (…) Το βράδυ… επήγα εις την εκκλησίαν του μοναστηρίου, την χαμηλήν, παναρχαίαν εκκλησίαν. Και εκεί μόνος εις το σκότος έκλαυσα με απελπισία. Ησθανόμην ως εις την κόλασιν και εντελώς μόνος. **Ελησμόνησα όλον το ωραίον, το υψηλόν και το ευγενές μέρος της αποστολής μου και έβλεπα μόνον φόνους αγρίους, δολίους, ερήμωσιν οικογενειών, απελπισίαν γονέων, τέκνων, αδελφών**.»**[5]***

«Προκοπάνα. Παρασκευή 17 Σεπτεμβρίου 1904. Νάτα μου,… Εις τας 4 μ.μ. εισήλθομεν εις την Προκοπάναν. Οι δύο κακούργοι (σ.σ. ο Βούλγαρος δάσκαλος και ο παπάς) εφονεύθησαν επιστρέφοντες εκ κηδείας τινός. Μετά τούτο -την κατάστασιν της ψυχής μου την εννοείς- ανεχωρήσαμεν αμέσως δια Βελκαμένην ακολουθήσαντες βαθυτάτην, μακροτάτην και κοπιωδεστάτην χαράδραν. Καθ' όλον το διάστημα περιπατούσα ως μεθυσμένος, έκλαια σχεδόν διαρκώς. Σας εσυλλογιζόμην όλους με απελπισίαν, με απόγνωσιν. ***Εγώ ενόμιζα, ότι το ωραίον και ευγενές έργον, το οποίον ανέλαβα, μόνο με ευγενείς και ωραίας πράξεις θα εξετελείτο, χωρίς να συλλογισθώ τας σκληράς ανάγκας, τας οποίας ήθελον απαντήσει και τας φοβεράς λεπτομερείας των****. Παρήλθον 24 ώραι και ακόμη κλαίω, όταν το συλλογίζομαι. Ένα γνώριζε, ότι τους είδα μόνον την στιγμήν της συλλήψεώς των».****[6]***

Ο Παύλος Μελάς είναι φανερό πως είχε αναλάβει μία αποστολή, την οποία δεν είχε το κουράγιο να φέρει εις πέρας. Και πώς θα μπορούσε; Μιλάμε για έναν άνθρωπο αστικής καταγωγής, ο οποίος δεν είχε ιδέα τι ακριβώς είχε αναλάβει να κάνει. Όταν συνειδητοποίησε τη μορφή του αγώνα, λύγισε. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως οι επιστολές αυτές έχουν εκδοθεί από τη σύζυγό του, δεν είναι δα κρατικό μυστικό.

Η «ηρωική» δράση Κομιτατζήδων και Μακεδονομάχων το μόνο που πέτυχε ήταν να τρομοκρατήσει τον πληθυσμό της Μακεδονίας και να προκαλέσει κύματα προσφύγων προς πιο ήσυχες περιοχές. Πέτυχε όμως και ένα παράδοξο: την ειλικρινή ανακούφιση και αποδοχή της επικράτησης των Νεότουρκων. Κανένας ιστορικός δεν το αμφισβητεί αυτό σοβαρά, το κύμα συμφιλίωσης που απλώθηκε στην ύπαιθρο την επόμενη του κινήματος ήταν τέτοια που έκανε κάθε συζήτηση για συνέχιση του Αγώνα αστεία. Πράγματι οι ένοπλες συμμορίες έπαυσαν τη δράση τους απότομα το 1908.

Η ιστορία λοιπόν πίσω από τη Μακεδονία παρουσιάζει την εξής παραδοξότητα: είναι η αχίλλειος πτέρνα του ελληνικού αφηγήματος. Όλα τα στοιχεία είναι διαθέσιμα, πάμπολλες μελέτες έχουν γίνει πάνω στο ζήτημα της περιοχής και ελάχιστοι σοβαροί μελετητές αρνούνται να αναγνωρίσουν τις διαδικασίες που

ακολούθησε το ελληνικό κράτος για να εξελληνίσει το κομμάτι της Μακεδονίας που της έλαχε μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους. Πάλι όμως είμαστε εδώ να συζητάμε τα ίδια και να παρακολουθούμε τα ίδια εθνικιστικά καρναβάλια.

Πίσω από το κιτσαριό που παρακολουθήσαμε στη θεσσαλονίκη και αναμένεται να κατέβει και στην Αθήνα, αρθρώνονται και υποτιθέμενες σοβαρές φωνές που ανησυχούν για αλυτρωτικές επιδιώξεις μίας χώρας όπως η Δημοκρατία της Μακεδονίας, η οικονομία της οποίας έχει καιρό τώρα αλωθεί από το ελληνικό κεφάλαιο. Από την άλλη πλευρά, αναλύσεις προσκείμενες κυρίως στον χώρο της Αριστεράς τονίζουν (και καλώς πράττουν) τον ρόλο του ΝΑΤΟ στην περιοχή και τα γεωστρατηγικά συμφέροντα ΗΠΑ-Ρωσίας στον χώρο των Βαλκανίων. Καμία κουβέντα για την αυτοδιάθεση και τα ζητήματα ταυτότητας, με το ΚΚΕ να πετά στον κάλαθο των αχρήστων δεκαετίες συνεπούς διεθνισμού, αρνούμενο να αναγνωρίσει την ύπαρξη Μακεδονικής μειονότητας στην Ελλάδα, σβήνοντας μονοκοντυλιά την τριετία του Εμφυλίου Πολέμου.

> *Εδώ τίθεται λοιπόν το εξής ζήτημα: θα αφήνουμε ένα ζήτημα όπως το Μακεδονικό, το οποίο ρίχνει νερό στον μύλο δύο τουλάχιστον εθνικισμών, να χρονίζει εις τον αιώνα του άπαντα, αναθέτοντας την επίλυση του σε ένα αόριστο μετα-επαναστατικό μέλλον, κατά το οποίο η επιρροή οργανισμών όπως το ΝΑΤΟ θα έχει μηδενιστεί στα Βαλκάνια; Ή θα πράξουμε τουλάχιστον κάποια λίγα σε αυτή τη χρονική στιγμή, για να χτυπήσουμε τους εθνικισμούς ένθεν και κείθεν των συνόρων;*

Μην ξεχνάμε άλλωστε πως η σημερινή Δημοκρατία της Μακεδονίας πέρασε τον σοσιαλισμό της Γιουγκοσλαβίας και του Τίτο, ο οποίος προσπάθησε περίπου με διατάγματα να εξαλείψει τον εθνικισμό –με τα γνωστά αποτελέσματα. Φυσικά η εγχώρια παραφροσύνη δεν ξεπλένει το κιτσαριό της κυβέρνησης Γκρουέφσκι, το οποίο πιθανότατα θα επανέλθει αν το ζήτημα συνεχίσει να διαιωνίζεται με τις ευλογίες της εγχώριας Δεξιάς και Αριστεράς.

Ως προς το τι θα μπορούσαμε να κάνουμε, τα πράγματα είναι αρκετά απλά. Δεν υπάρχει κάποια αυταπάτη όσον αφορά τον ρόλο και την αντίληψη των κρατών για τα περίφημα εθνικά ζητήματα και δεν αναμένει κανείς πως οι δύο σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις Αθήνας και Σκοπίων θα λύσουν το ζήτημα, με βάση το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού και της αυτοδιάθεσης. Δεν τίθεται κανένα ζήτημα ανάθεσης σε δύο θεωρητικά μετριοπαθείς κυβερνήσεις.

Για όλους αυτούς που δεν θέλουν απλώς να κατανοήσουν τον κόσμο αλλά και να τον αλλάξουν, υπάρχει το εξής πρόβλημα: έχουμε κατανοήσει πραγματικά τη φύση του Μακεδονικού και άλλων εθνοτικών ζητημάτων στα Βαλκάνια καθώς και τη φύση των εθνικισμών των Βαλκανίων; Κι αν όχι, μήπως θα έπρεπε να δοκιμάσουμε να το κάνουμε πριν αρχίσουμε να πετάμε λύσεις;

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

- «Ελληνικός Εθνικισμός – Μακεδονικό Ζήτημα, Η ιδεολογική χρήση της Ιστορίας», συλλογικό, Αθήνα 1992, Έκδοση της Κίνησης Αριστερών Ιστορικού Αρχαιολογικού (Πρακτικά εκδήλωσης του 1992, με ομιλητές τους Τάσο Κωστόπουλο, Λεωνίδα Εμπειρίκο και τον Δημήτρη Λιθοξόου. Στο έργο παρατίθενται αποσπάσματα πρωτογενών πηγών.)
- Χάρης Αθανασιάδης, *Τα αποσυρθέντα βιβλία*, Αθήνα 2015, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια (Η διαμόρφωση του ελληνικού εθνικού αφηγήματος μέσα από την πορεία και εξέλιξη της σχολικής ιστορίας)
- Ναταλία Μελά, *Παύλος Μελάς*, Αθήνα – Ιωάννινα 1992, Εκδόσεις Δωδώνη
- Γιώργος Μαργαρίτης, *Οι Πόλεμοι,* στο «Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα», Επιμ, Χρήστος Χατζηιωσήφ, Αθήνα 2009, Εκδόσεις Βιβλιόραμα
- Έλλη Σκοπετέα, *Οι Έλληνες και οι εχθροί τους*, στο «Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα», Επιμ, Χρήστος

Χατζηιωσήφ, Αθήνα 2009, Εκδόσεις Βιβλιόραμα

- Τάσος Κωστόπουλος, *Η Απαγορευμένη Γλώσσα, Κρατική καταστολή των σλαβικών διαλέκτων στην ελληνική Μακεδονία*, Αθήνα 2000, Μαύρη Λίστα

Παραπομπές:

[1] Χάρης Αθανασιάδης, *Τα αποσυρθέντα βιβλία*, Αθήνα 2015, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σ.σ. 261-262.

[2] Ενδεικτικά την συγκεκριμένη θεωρία αναπτύσσει ο Ιωάννης Χολέβας, στο έργο *Οι Έλληνες Σλαβόφωνοι της Μακεδονίας*, εκδόσεις Πελασγός.

[3] «Ελληνικός Εθνικισμός – Μακεδονικό Ζήτημα, Η ιδεολογική χρήση της Ιστορίας», συλλογικό, Αθήνα 1992, Έκδοση της Κίνησης Αριστερών Ιστορικού Αρχαιολογικού, σ.σ. 61-62.

[4] Όπου παραπάνω σ. 63 Για τον ματωμένο γάμο του Ζέλενιτς υπάρχουν αρκετές διαφωνίες, στο γεγονός ωστόσο αναφέρεται ρητά και ο Γιώργος Μαργαρίτης – Γιώργος Μαργαρίτης, *Οι Πόλεμοι,* στο «Ιστορία της Ελλάδας του 20ου αιώνα», Επιμ, Χρήστος Χατζηιωσήφ, Αθήνα 2009, Εκδόσεις Βιβλιόραμα, σ. 174.

[5] Ναταλία Μελά, *Παύλος Μελάς*, Αθήνα – Ιωάννινα 1992, Εκδόσεις Δωδώνη, σ.σ. 378-379.

[6] Όπου παραπάνω, σ. 390.

Μπάνσκο: Ο Αγώνας Ενάντια στην Τουριστική του Ανάπτυξη

| Εκπομπή Βαβυλωνία (audio)

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Κάθε Παρασκευή 15:00-16:00 στο Ραδιόφωνο του The PressProject.

Η εκπομπή της Βαβυλωνίας την Παρασκευη 26/01:

Σε μία άλλη Μακεδονία, απ΄τη μεριά της Βουλγαρίας αυτή τη φορά, στο εκεί γνωστό μας Μπάνσκο, οι τοπικές κοινωνίες αντιστέκονται με χιλιάδες διαδηλωτές σε πολλές πόλεις σε μία τουριστική επένδυση τεραστίου μεγέθους. Μια επένδυση που ανοίγει τον δρόμο για την επέκταση και τη μετατροπή του Πίριν σε τεράστιο τουριστικό θέρετρο, καταστρέφοντας έτσι μία Παγκόσμια Κληρονομιά της UNESCO, ένα βουνό μοναδικής ομορφιάς, ένα σύμπλεγμα σπάνιων οικοσυστημάτων.

Ο Νίκος Ιωάννου συζητά με τον Γιάβορ Ταρίνσκι για ένα οικολογικό ζήτημα της γείτονος χώρας μέσα στην καθ'όλα Βαλκανική ατμόσφαιρα των ημερών:

Για την (προ)ιστορία του Μακεδονικού Ζητήματος

Βάσω Νάση

Το δημόσιο ενδιαφέρον στις μέρες μας για το Μακεδονικό, θυμίζει κάτι από τα παλιά. Παρότι δεν βρισκόμαστε στο 1991-1994, ακόμα παρελαύνουν εθνικιστικές φανφάρες, ενδεικτικές για ένα κράτος που θεμελιώθηκε πάνω σε εθνικούς μύθους.

Πέραν όμως από τη διαστρέβλωση της ιστορίας και την απόκρυψη

ιστορικών γεγονότων, η μελέτη του παρελθόντος μας αποκαλύπτει την πραγματικότητα, μία πραγματικότητα που δεν σχετίζεται με τον σφαγέα ή όχι, Μέγα Αλέξανδρο. Το αν ήταν σφαγέας ή όχι, όχι μόνο δεν αποτελεί την απαρχή του ζητήματος αλλά συσκοτίζει και το σημερινό αδιέξοδο. Αρκεί να εξετάσουμε την ιστορία των δύο προηγούμενων αιώνων, τον καιρό της γέννησης της «αρχής των εθνικοτήτων» και της «αυτοδιάθεσης των λαών».

Τι μας δείχνει η ιστορία

Καταρχήν, η Μακεδονία ούτε ελληνική είναι ούτε μία. Η σημερινή ελληνική Μακεδονία αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής που αναμφισβήτητα περιλαμβάνει και την περιοχή των Σκοπίων και στην οποία διαδέχονται συνεχώς η μια αυτοκρατορία την άλλη. Από τον Μ. Αλέξανδρο στους Ρωμαίους και από εκεί στη

Βυζαντινή Αυτοκρατορία, μέχρι τον 15ο αι. και την κατάληψή της από τους Οθωμανούς. Με τη βυζαντινή διοίκηση και την τουρκική κατάκτηση, σημειώνονται τεράστιες πληθυσμιακές μεταβολές ακόμη και αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών από μέρους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Το 1870 η Υψηλή Πύλη για λόγους πολιτικού συμφέροντος και θέλοντας να εκτονώσει τη διένεξη μεταξύ Βουλγάρων και ελληνικού Πατριαρχείου με ζήτημα την ανεξαρτησία της βουλγαρικής εκκλησίας, ιδρύει με σουλτανικό φιρμάνι τη **Βουλγαρική Εξαρχία** (αυτοκέφαλη ορθόδοξη Εκκλησία της

Βουλγαρίας), η οποία ενσωματώνει δεκατρείς επαρχίες. Το 10ο άρθρο του φιρμανιού προβλέπει εξάπλωση της δικαιοδοσίας της Εξαρχίας, αναφέροντας πως, το σύνολο ή τα δύο τρίτα του πληθυσμού μιας επαρχίας, αν το ζητούσε, μπορούσε να περάσει στην Εξαρχία.

Το γεγονός αυτό θα αποτελέσει την απαρχή της διαμόρφωσης των όρων του μακεδονικού ζητήματος. Με αυτό ξεκινά η προσπάθεια προσεταιρισμού των εδαφών καθώς και του πληθυσμού της περιοχής της Μακεδονίας.

Η διάσκεψη της Κωνσταντινούπολης το 1876 σχεδιάζει την ίδρυση ενός μελλοντικού βουλγαρικού κράτους μέσω της απόδοσης σε αυτό μεγάλου τμήματος της Μακεδονίας. Τα σχέδια της διάσκεψης επικυρώνονται από τη συνθήκη ειρήνης του Αγίου Στεφάνου το 1878, με την οποία ιδρύεται η «Μεγάλη Βουλγαρία». Ωστόσο, τα προβλεπόμενα της συνθήκης ανατρέπονται από τις αντιδράσεις των Μ. Δυνάμεων και των Βαλκανικών χωρών, με αποτέλεσμα τη συνθήκη του Βερολίνου που πραγματοποιείται το ίδιο έτος, η οποία αναθεωρεί την προκαταρκτική συνθήκη και δημιουργεί μία νέα κατάσταση στα Βαλκάνια. Το συνέδριο ανατρέποντας τις ρυθμίσεις που προβλέπονταν, περιορίζει τα σύνορα της Βουλγαρίας, διαλύει τη «Μεγάλη Βουλγαρία» και θεσπίζει την ίδρυση της βουλγαρικής ηγεμονίας υπό την τουρκική υποτέλεια με δικαίωμα εκλογής ηγεμόνα. Η Ανατολική Ρωμυλία γίνεται αυτόνομη επαρχία και η Μακεδονία, η Θράκη και η Ήπειρος παραμένουν στην Τουρκία. Η Βοσνία και η Ερζεγοβίνη παραχωρούνται στην Αυστρία.

Το συνέδριο του Βερολίνου προκάλεσε πολιτική αναστάτωση και αποτέλεσε αφορμή για την κύρια διαμόρφωση του μακεδονικού ζητήματος. Οι εκκρεμότητες που άφησε για τα συνοριακά ζητήματα και τη διευθέτηση των υπόλοιπων θεμάτων για τις επαρχίες, υποδαυλίζουν συνεχώς την επανάσταση στη Δυτική Μακεδονία και αναταραχές στον μακεδονικό χώρο.

Εκδηλώνονται εξεγέρσεις με βουλγαρική και ελληνική συμμετοχή, που προσδοκούν την οριστική κατάργηση της οθωμανικής εξουσίας και προτάσσουν την απελευθέρωση της Μακεδονίας από τις οποιεσδήποτε εθνικές διαφορές των χριστιανών.

Μετά τη συνθήκη του Βερολίνου, επόμενο γεγονός που οξύνει τις διαβαλκανικές σχέσεις, αποτελεί η πραξικοπηματική κατάληψη της Ανατολικής Ρωμυλίας το 1885, από βουλγαρικά στρατεύματα. Συχνά παρουσιάζονται βουλγαρικά αντάρτικα σώματα και στον μακεδονικό χώρο, όπου παράλληλα διεκδικεί εδάφη και η Σερβία αλλά και η Ελλάδα. Μετά το 1885 το μακεδονικό ζήτημα δημιουργεί σκληρό ανταγωνισμό.

Ο Χρίστο Τσερνοπέεφ και ο Γιάνε Σαντάνσκι

Το 1893 δημιουργείται η **Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση** (**ΕΜΕΟ ή ΒΜΡΟ**) με βουλγαρομακεδονική πρωτοβουλία. Σύμφωνα με το καταστατικό της, μέλος της θα μπορούσε να γίνει κάθε κάτοικος της ευρωπαϊκής Τουρκίας χωρίς εθνικές, θρησκευτικές ή πολιτικές διακρίσεις. Στόχοι της ήταν η κατάργηση της οθωμανικής εξουσίας, το μοίρασμα της γης των τσιφλικάδων στους ακτήμονες και η δημιουργία μιας ελεύθερης και ανεξάρτητης Μακεδονίας. Μέλη της ΕΜΕΟ, όπως ο Γιάνε Σαντάνσκι που άνηκε στην αναρχική-σοσιαλιστική τάση και ο Χρίστο Τσερνοπέεφ με σοσιαλιστικό παρελθόν, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο αυτονομιστικό μακεδονικό κίνημα.

Το 1895, όμως, παρουσιάζεται το Κομιτάτο των Βερχοβιστών ή Εξωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση, που δημιουργείται από τον βασιλιά Φερδινάνδο και τους ανθρώπους του, Μ. Σαράτωφ και Ι. Γκαρβάνωφ. Πρόκειται για μία δεύτερη, εθνικιστική όμως αυτή τη φορά, τάση που επιθυμεί μετά την εκδίωξη των Οθωμανών, την ενσωμάτωση της Μακεδονίας στη Βουλγαρία.

Η ΕΜΕΟ προετοιμάζει την **εξέγερση του Ίλιντεν**. Η επανάσταση που ξεσπά στις 20 Ιουλίου του 1903, κυρίως στις περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, ήταν σχεδόν καθολική με τη συμμετοχή του αγροτικού πληθυσμού που αγανακτούσε από την οθωμανική κακοδιοίκηση. Η επανάσταση γενικεύεται και τα βουνά γεμίζουν

με χιλιάδες ένοπλους μακεδόνες αγρότες. Το ελληνικό κράτος, εχθρικό προς το Ίλιντεν, συνεργάζεται με τους Οθωμανούς για την κατάπνιξή του με τον πατριαρχικό κλήρο και με πράκτορες της ελληνικής κυβέρνησης να τίθενται στην υπηρεσία του οθωμανικού στρατού. Πυρπολήσεις χωριών, φόνοι και πλιάτσικο ήταν η απάντηση του οθωμανικού κράτους προς την εξέγερση.

Οι Τσεντραλιστές (η αυτονομιστική πτέρυγα της ΕΜΕΟ) πιστεύουν ότι πρέπει να στηριχθούν για βοήθεια στις δικές τους δυνάμεις χωρίς να εξαπατώνται από τις ξένες. Τελικός στόχος των Τσεντραλιστών ήταν η ανεξαρτησία και η βαλκανική ομοσπονδία. Στις 30 Ιουλίου όμως, η εξέγερση πνίγεται στο αίμα και ο οθωμανικός στρατός διώκει τους επαναστάτες.

Μέλη της ένοπλης ομάδας (τσέτα) του αναρχικού οπλαρχηγού (βοεβόδα) Μιχαήλ Γκερτζίκοφ (Mihail Gerdzhikov) στην εξέγερση του Ίλιντεν, 1903.

Η εξέγερση του Ίλιντεν, μία σημαντική προσπάθεια του λαϊκού επαναστατικού μακεδονικού κινήματος, προκαλεί την αντεπαναστατική επέμβαση των ελλήνων μισθοφόρων, η παρουσία

των οποίων είχε ήδη ξεκινήσει από τον Μάιο του 1903, όταν ο μητροπολίτης Καστοριάς Καραβαγγέλης ζήτησε με επιστολή του από τον Παύλο Μελά την αποστολή μιας ομάδας ελλήνων μισθοφόρων για να χτυπήσει τα εξαρχικά χωριά της περιοχής του.

Τουρκαλβανοί στρατιώτες, γραικομάνοι, αρβανίτες και κρητικοί μισθοφόροι ενώνονται κάτω από τις διαταγές του Καραβαγγέλη. Τα σώματα περνούν από χωριά στα οποία ο μητροπολίτης εγκαθίσταται με ένοπλη συνοδεία και λειτουργεί με τη βία. Μετά την περιοδεία του Καραβαγγέλη, οι Κρητικοί ακολουθούν τη συμμορία του Βαγγέλη Γεωργίου. Με την εξέγερση του Ίλιντεν όμως, που ξεσπά τον Ιούλιο του 1903, οι άντρες του Καραβαγγέλη και οι κρητικοί κατευθύνονται προς την πόλη της Καστοριάς. Οι κρητικοί έπειτα θα ακολουθήσουν τον οθωμανικό στρατό για να καταδιώξουν τους μακεδόνες επαναστάτες.

Με τον Μακεδονικό Αγώνα (1904-1908), το ελληνικό κράτος προσπαθεί να καταπνίξει το αυτονομιστικό κίνημα των Μακεδόνων και συμμαχεί με το οθωμανικό καθεστώς. Διατίθενται κονδύλια και ποσότητες όπλων για τη δημιουργία σωμάτων και την αποστολή συμμοριών σε μη ελληνόφωνα μακεδονικά εδάφη για να τρομοκρατήσουν τον πληθυσμό. Έλληνες αξιωματικοί αρχηγοί των συμμοριών σπέρνουν τον θάνατο σε μακεδονικά χωριά σφαγιάζοντας, βιάζοντας, πλιατσικολογώντας. Το 1904 ο Μελάς διορίζεται επικεφαλής των μισθοφορικών σωμάτων με τα οποία περνά τα σύνορα, φθάνει στην Καστοριά και βάλλει ενάντια στους κομιτατζήδες που διεξήγαγαν ανταρτοπόλεμο κατά της οθωμανικής εξουσίας. Η δράση του Μελά, σύμβολο του ελληνικού εθνικισμού, των Ελλήνων οπλαρχηγών και των σωμάτων τους με την αντιμακεδονική πολιτική τους, χαρακτηρίζεται από σφαγές, σφοδρές επιθέσεις σε χωριά και βιαιότητες απέναντι στον μακεδονικό πληθυσμό.

Ο αγώνας συνεχίζεται ως το 1908, όταν θεσπίζεται το τουρκικό σύνταγμα με το κίνημα των Νεότουρκων και επέρχεται παροδική διακοπή των αναταραχών στη Μακεδονία. Από την άνοιξη του 1909, που μπαίνει σε εφαρμογή το θεσμικό έργο των Νεότουρκων, οι οποίοι απέβλεπαν στον εκτουρκισμό όλων των μειονοτήτων της

οθωμανικής αυτοκρατορίας, ξεσπούν απεργίες από τη Θεσσαλονίκη ως την Κωνσταντινούπολη και από το Αϊδίνι ως τη Βηρυτό. Αρχίζουν να περνούν αντιδραστικά νομοσχέδια όπως ο αφοπλισμός και η διάλυση των χριστιανικών αντάρτικων σωμάτων και η υποχρεωτική στρατιωτική θητεία για όλους τους Οθωμανούς υπηκόους.

Η δράση των Νεότουρκων μέχρι τον Ιούλιο του 1912, όταν και καταρρέει η κυβέρνησή τους έπειτα από σφοδρή λαϊκή αντίδραση, πλήττει τους κατοίκους της Μακεδονίας με αυθαιρεσίες, κακοποιήσεις και γενικότερη επιβάρυνση του, αγροτικού κυρίως, πληθυσμού.

Στον πρώτο Βαλκανικό Πόλεμο του 1912, ο οθωμανικός στρατός ηττάται από τα συμμαχικά στρατεύματα της Βουλγαρίας, της Σερβίας, της Ελλάδας και του Μαυροβουνίου και επέρχεται η διάλυση της Τουρκίας στην Ευρώπη, γεγονός που προκαλεί αναστάτωση μεταξύ των βαλκανικών κρατών όσον αφορά τον καθορισμό των συνόρων τους. Με τη Συνθήκη του Λονδίνου, τον Μάιο του 1913, αρχίζουν οι διενέξεις εντός του πρώην βαλκανικού συνασπισμού, με τη δυσαρέσκεια της Βουλγαρίας λόγω της μικρής της κατάκτησης (10%) από το έδαφος της Μακεδονίας. Τον Ιούνιο του 1913, ο βουλγαρικός στρατός επιτίθεται εναντίον των παλαιών του συμμάχων (Ελλάδα, Σερβία) και ξεσπά ο δεύτερος Βαλκανικός (ή Διασυμμαχικός) Πόλεμος. Στον δεύτερο αυτόν πόλεμο παίρνουν μέρος ρουμανικά και τουρκικά στρατεύματα, που εισβάλουν στα βουλγαρικά εδάφη ανεξάρτητα από τους συμμάχους.

Οι βουλγαρικές στρατιωτικές δυνάμεις χάνουν και αποσύρονται από τη Δυτική και Ανατολική Θράκη. Τον Αύγουστο του 1913 υπογράφεται στο Βουκουρέστι Συνθήκη Ειρήνης, ερήμην του πληθυσμού, με το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης να παραβιάζεται καθώς η Βουλγαρία διατηρεί τη Δυτική Θράκη και οι Σέρβοι βελτιώνουν τις θέσεις τους στην Άνω Μακεδονία και στην περιοχή του Κοσυφοπεδίου. Στην Ελλάδα δίνεται ένα τμήμα της Θράκης και η λεγόμενη Αιγαιακή Μακεδονία (ακτές Αιγαίου Πελάγους με τη Θεσσαλονίκη), περιοχή στην οποία κατοικούσαν σύμφωνα με τις

απογραφές του 1906, 1.150.000 μουσουλμάνοι, 623.000 ελληνορθόδοξοι και 627.000 βουλγαρορθόδοξοι.

Η εθνογραφική αυτή σύνθεση των πληθυσμών θα ανατραπεί άνωθεν με τη διαδικασία της ανταλλαγής πληθυσμών και τον καταναγκαστικό εξελληνισμό.

Μετά τους Βαλκανικούς και το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ακολουθεί η τριχοτόμηση του ιστορικού και γεωγραφικού χώρου της Μακεδονίας. Οι δύο περιοχές που δεν προσαρτήθηκαν στην Ελλάδα ονομάστηκαν Νοτιοσλαβική Μακεδονία (ή Μακεδονία του Βαρδάρη) και Βουλγαρική Μακεδονία (ή Μακεδονία του Πίριν), κάτι που οι σημερινοί πολιτικοί και θρησκευτικοί ηγέτες επίμονα αποκρύπτουν.

Έκτοτε οι Μακεδόνες υφίστανται βίαιο εξελληνισμό, φυλακίσεις και εξοντωτικούς διωγμούς. Υποχρεώνονται να αλλάξουν τα ονόματά τους και τη γλώσσα τους ενώ πάνω από 1.000 χωριά και πόλεις μετονομάζονται στην ελληνική.

Εν τέλει, οι πραγματικές αιτιάσεις του μακεδονικού ζητήματος υπερβαίνουν ονόματα και 'ιστορικές συνέχειες'. Αυτά αποτελούν απλώς συμπληρώματα δικαίωσης της επιδίωξης για πλήρη κυριαρχία και οικονομική εκμετάλλευση των Βαλκανίων.

_____

Πρώτη δημοσίευση: Περιοδικό **ContAct**, τεύχος 10, Νοέμβριος 2007.
Φωτογραφία κειμένου: Συνάντηση στην οροσειρά του Αίμου των οπλαρχηγών (βοεβόδες) της εξέγερσης του Ίλιντεν, 1903.

Μακεδονία και Εθνικισμός

για το μακεδονικό ζήτημα…*

Το ζήτημα που έχει προκύψει από τις αρχές του 1990 για την ονομασία της Δημοκρατίας της Μακεδονίας και απασχολεί την ελληνική κοινωνία ως σήμερα είναι πολύ πιο βαθύ από όσο εμφανίζεται και σίγουρα ιδιαίτερα σημαντικό για όσους και όσες από εμάς συμμετέχουν στο λεγόμενο ριζοσπαστικό, επαναστατικό, ανταγωνιστικό ή όπως αλλιώς κίνημα. Και είναι σημαντικό για τρεις κυρίως λόγους. Πρώτον, το μακεδονικό ζήτημα με όλες του τις προεκτάσεις είναι βασικός άξονας συγκρότησης του ελληνικού εθνικισμού και του κράτους του. Δεύτερον, υπάρχει το πολύ συγκεκριμένο επίδικο ζήτημα της μακεδονικής μειονότητας στην ελληνική επικράτεια. Τρίτον, απλά και μόνο το γεγονός ότι αυτή η υπόθεση αφορά πλειοψηφικά την ελληνική κοινωνία, η οποία ήδη έχει πάρει θέση, αναδεικνύεται σε δείκτη ωριμότητας και υπευθυνότητας αυτού του κινήματος να πάρει και αυτό θέση δημόσια.

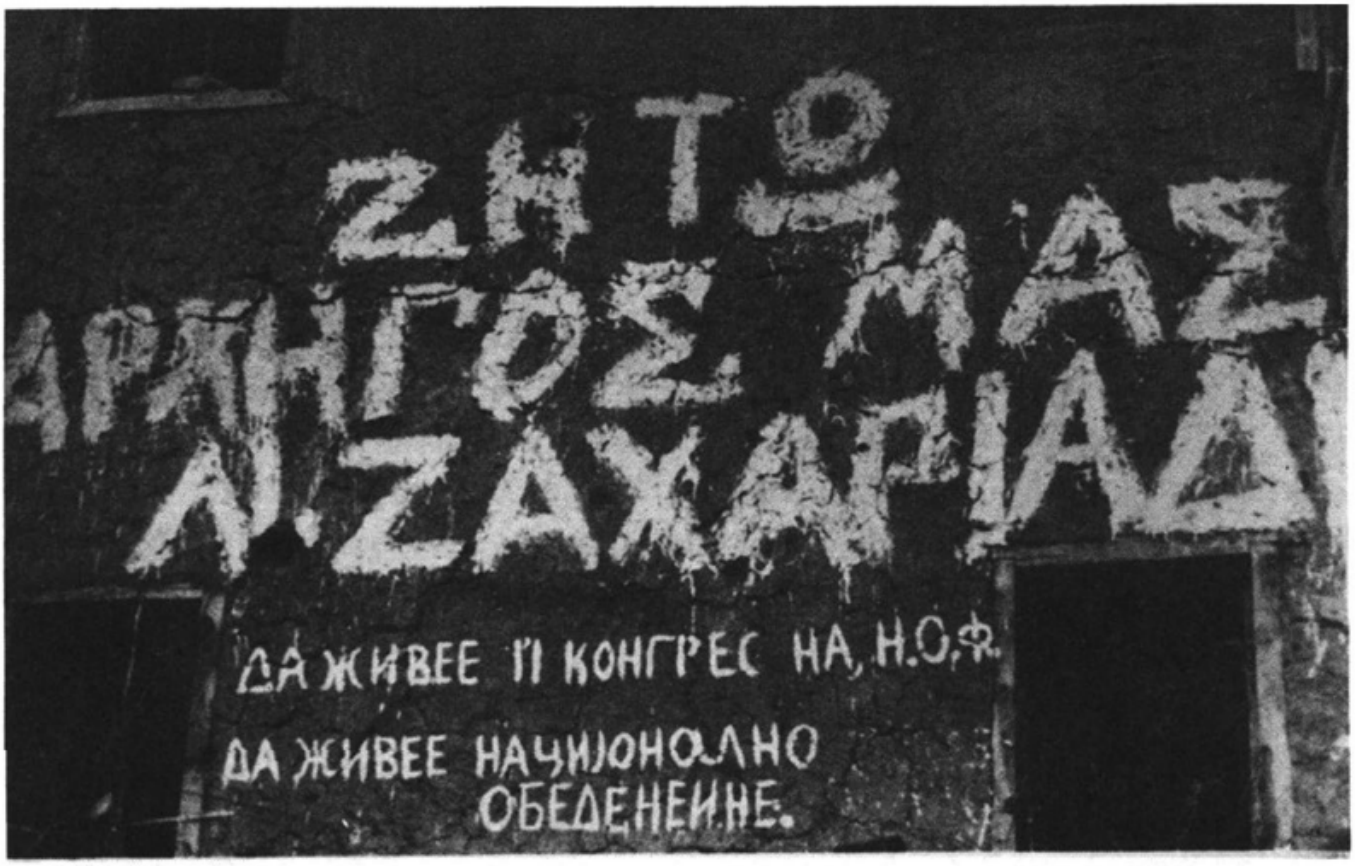
Το Μακεδονικό Ζήτημα ως Βασικός Άξονας Συγκρότησης του Ελληνικού Εθνικισμού

Για να κατανοήσουμε την εθνικιστική στάση της ελληνικής κοινωνίας πρέπει να αντιληφθούμε ότι στην Ελλάδα, όπως και σε όλη τη Βαλκανική, κύριο φαντασιακό αυτοπαράστασης της κοινωνίας αποτέλεσε και αποτελεί η ιδέα του έθνους στη ρομαντική της εκδοχή, ελλείψει ιδιαίτερης σχέσης με το κίνημα του Διαφωτισμού. Αντίθετα με τον πολιτικό εθνικισμό που αναδύθηκε στην αμερικάνικη και γαλλική επανάσταση, όπου το έθνος συγκροτήθηκε στη βάση πολιτικών σωμάτων ισότιμων πολιτών που δημιούργησαν το σύνταγμά τους ή εναντιώθηκαν στον βασιλιά που δρούσε ενάντια στα συμφέροντα τους, ο ρομαντικός εθνικισμός επικαλείται το αίμα, το αρχέγονο της καταγωγής και της γλώσσας και το ένδοξο παρελθόν.

Στην περίπτωση της Ελλάδας πρέπει να προσθέσουμε και τη

συνύφανση της ορθοδοξίας στον εθνικό μύθο, η οποία ακόμη και σήμερα πηγαίνει χέρι-χέρι με το ελληνικό κράτος και τον εθνικισμό. Χαρακτηριστικό του ρομαντικού εθνικισμού είναι ότι αποκρύπτει την ιστορικότητα της δημιουργίας του εκάστοτε έθνους και δημιουργεί την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο έθνος υπήρχε ανέκαθεν. Αυτό το πλαίσιο συγκροτεί ένα βαθιά υπερβατικό και ετερόνομο θεμέλιο θέσμισης της κοινωνίας. Η εθνικιστική κοινωνία φαντάζει σαν ένας εκτεταμένος ιδιόκοσμος, φαντάζεται δηλαδή τον εαυτό της, σαν να είναι το κέντρο του κόσμου και της ιστορίας, να βάλλεται από κάθε κατεύθυνση και φυσικά εχθρεύεται ο,τιδήποτε απειλεί αυτήν την τάξη πραγμάτων. Και ό,τι δεν μπορεί να το αφομοιώσει, φυσικά προσπαθεί να το εξολοθρεύσει.

Γι’ αυτό και τα τυπικά επιχειρήματα κάποιας Ελληνίδας ή κάποιου Έλληνα εναντίον της συνταγματικής ονομασίας της Δημοκρατίας της Μακεδονίας είναι ότι “ο Μέγας Αλέξανδρος μίλαγε ελληνικά, όχι βουλγάρικα” ή ότι “τη Μακεδονία την κατοικούσαν από τα αρχαία χρόνια οι Έλληνες”, γι’ αυτό και η συγκάλυψη ή και άρνηση ακόμα ύπαρξης της μακεδονικής μειονότητας και της καταπίεσής της. Αν και **υπάρχει μια τάση “υποβίβασης” του ζητήματος σε ιστορικό από πολιτικό**, αναγκαία είναι η ιστορική αναφορά και στα εγκλήματα του ελληνικού κράτους στην προσπάθειά του να δημιουργήσει το ελληνικό έθνος. (Να σημειώσουμε ότι το ζήτημα δεν είναι ιστορικό, πόσο μάλλον γεωγραφικό όπως παρουσιάζεται, γιατί τότε το μόνο που θα αρκούσε για την επίλυσή του θα ήταν ένα καλό βιβλίο ιστορίας, αλλά ούτως ή άλλως τέτοια υπάρχουν αρκετά). Το ελληνικό κράτος από τη στιγμή της ίδρυσής του προβάλλει το αίτημα ότι ο ιστορικός του ρόλος, να συμπεριλάβει στην έκτασή του το σύνολο του ιστορικού ελληνισμού, μένει ανικανοποίητος. Υπάρχει όμως ένα πρόβλημα. Σε αυτές τις περιοχές που διεκδικεί το ελληνικό κράτος κατοικούν και άλλοι άνθρωποι οι οποίοι δύσκολα μπορούν να χαρακτηριστούν “Έλληνες” αφού είναι Αρβανίτες, Βλάχοι, Μουσουλμάνοι (Τούρκοι δηλαδή), Σλάβοι, Βούλγαροι και διάφορες άλλες εθνοτικές ομάδες.

Στην τελευταία φάση του Εμφυλίου, επί 22.000 ανταρτών οι 14.000 ήταν Σλαβομακεδόνες. Στο Βίτσι τα συνθήματα γράφονταν και στις δύο γλώσσες. (Φωτογραφία Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών).

Στη γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας όμως υπάρχουν ήδη από τα τέλη του 19ου αιώνα και άνθρωποι που αυτοπροσδιορίζονται εθνικά ως “Μακεδόνες”. Το 1893 ιδρύεται η ΕΜΕΟ με πρόγραμμα την ανεξαρτητοποίηση του μακεδονικού κράτους και τη δημιουργία μιας βαλκανικής ομοσπονδίας. Κορύφωση αυτής της κίνησης ήταν η εξέγερση του Ίλιντεν το 1903, η οποία καταπνίχτηκε στο αίμα από τον Σουλτάνο. Μετά την αποτυχημένη απόπειρα του 1897, όταν ο ελληνικός στρατός νικήθηκε κατά κράτος από τον οθωμανικό, το ελληνικό κράτος προετοιμάζει ξανά την επέλασή του προς το Βορρά. Στέλνει στην περιοχή της Μακεδονίας παραστρατιωτικές ομάδες γνωστές ως “Μακεδονομάχους” με σκοπό τον προσεταιρισμό του ορθόδοξου πληθυσμού και την εκτόπιση του βουλγαρικού και του μουσουλμανικού στοιχείου από την περιοχή. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι Μακεδονομάχοι έχουν μείνει στην εθνική μυθολογία

ως ήρωες που πολέμησαν έναν άνισο πόλεμο, ενώ στην πραγματικότητα αυτό που έκαναν ήταν ό,τι κάνει κάθε στρατός: φόνους, βιασμούς, εμπρησμούς, καταστροφές.

Με τους βαλκανικούς πολέμους του 1912-13 το μεγαλύτερο μέρος της Μακεδονίας πηγαίνει στο ελληνικό κράτος, ένα στο σερβικό και ένα στο βουλγάρικο. Το πρόβλημα όμως παρέμενε το ίδιο. Στο μεγαλύτερο μέρος της η Μακεδονία δεν ήταν ελληνική!

> *Χαρακτηριστική είναι η φράση του Χ. Τρικούπη: "Όταν έλθει ο μέγας πόλεμος η Μακεδονία θα γίνει Ελληνική ή Βουλγαρική κατά τον νικήσαντα. Αν τη λάβωσιν οι Βούλγαροι θα εκσλαβίσωσι τον πληθυ- σμόν. Αν ημείς την λάβομεν, θα τους κάνομεν όλους έλληνας μέχρι της Ανατολικής Ρωμυλίας".*

Σύμφωνα με στοιχεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, πριν από τον πόλεμο μόνο το 10% περίπου του πληθυσμού αποτελείτο από ελληνόφωνες Μακεδόνες, ενώ το 40% αποτελείτο από σλαβόφωνες Μακεδόνες και το υπόλοιπο 40% από Μουσουλμάνους Μακεδόνες. Σχετικά ολιγάριθμα πληθυσμιακά στοιχεία της Μακεδονίας αποτελούσαν οι λατινόφωνοι Βλάχοι, οι Αλβανοί, οι Εβραίοι και οι Τσιγγάνοι. Πλειοψηφικό στοιχείο αποτελούσαν οι Εβραίοι μόνο στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Από την κατάκτηση και έπειτα όμως εκτοπίζονται χιλιάδες εξαρχικοί Μακεδόνες και Μουσουλμάνοι και στη θέση τους εγκαθίστανται Έλληνες πρόσφυγες.

Αν και το ελληνικό κράτος σήμερα δεν δέχεται επίσημα την **ύπαρξη μακεδονικής μειονότητας** στην επικράτειά του, τότε γνώριζε καλά ότι υπήρχε. Από το πλήθος αποδεικτικών στοιχείων χαρακτηριστικότερο είναι η έκδοση του (σλαβο)μακεδονικού αλφαβηταρίου ABECEDAR το 1925. Με βασικό άξονα την ομογενοποίηση της περιοχής από το 1926 αρχίζει η συστηματική εθνοκάθαρση των (σλαβο)μακεδόνων από το ελληνικό κράτος με το κλείσιμο των σχολείων τους, την απαγόρευση χρήσης της γλώσσας τους ακόμη και στον ιδιωτικό τους χώρο, με δημόσιες τελετές αποκήρυξης της γλώσσας τους, με αλλαγές τοπωνυμίων και ονομάτων με φυλακίσεις και βασανισμούς.

Ο δεύτερος γύρος εθνοκάθαρσης της περιοχής από τους (σλαβο)μακεδόνες συντελείται μετά από το τέλος του εμφυλίου πολέμου και την ήττα του ΔΣΕ. Τότε πολλοί (σλαβο)μακεδόνες που συμμετείχαν στο ΔΣΕ αναγκάστηκαν να καταφύγουν στο εξωτερικό ως πολιτικοί πρόσφυγες, λόγω της πολιτικής του μετεμφυλιακού ελληνικού κράτους. Το 1982 το ΠΑ.ΣΟ.Κ. επέτρεψε την επιστροφή όλων των πολιτικών προσφύγων στη χώρα πλην αυτών που ήταν ‘‘μη Έλληνες το γένος’’. Τα περί κατασκευασμένου από τον Τίτο μακεδονικού έθνους όπως γίνεται φανερό, στον βαθμό που συγκαλύπτει την ύπαρξη αυτών των ανθρώπων, είναι μπούρδες.

Τα Έθνη-Κράτη είναι (και στα Βαλκάνια) Πολιτικές Κατασκευές

Ούτως ή άλλως η Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας υπάρχει από το 1945, χωρίς ποτέ να υπάρξει τόσο σοβαρό πρόβλημα διμερών σχέσεων μέχρι το 1991, όταν η Δημοκρατία της Μακεδονίας κήρυξε την ανεξαρτησία της. Μάλλον γιατί δεν ετίθετο από κάποιον ως τότε ζήτημα αναγνώρισης της μακεδονικής μειονότητας στην ελληνική επικράτεια. Επίσης γελοία είναι η ρητορική περί απειλής της Ελλάδας από τη Δημοκρατία της Μακεδονίας, ενός κράτους στρατιωτικά υποδεέστερου από το ελληνικό, τη στιγμή μάλιστα που το τελευταίο είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ. Ενός κράτους οικονομικά εξαρτημένου, αφού τη στιγμή που το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας “διαρρηγνύει τα ιμάτιά του” για το όνομα και την ελληνικότητα της Μακεδονίας, τα ελληνικά κεφάλαια αλωνίζουν στη Δημοκρατία της Μακεδονίας, αναδεικνύοντας για άλλη μια φορά ότι ενώ, αντίθετα από τις επιθυμίες μας, μερικές φορές οι προλετάριοι έχουνε πατρίδα, το κεφάλαιο δεν έχει καμιά.

Είναι σημαντικό βέβαια να αναφέρουμε ότι και η Δημοκρατία της Μακεδονίας πέρασε τα αναγκαία των εθνοκρατικογένεσεων με την ανάδυση ενός εθνικισμού (αντιπαραθετικού και πυροδοτούμενου από τον ελληνικό), με τη μακεδονική κοινωνία να μοιάζει με εργαστήρι παραγωγής έθνους. Μπορεί να δει κανείς εκεί την κατασκευή της εθνικιστικής ιστοριογραφίας, μυθολογίας και

μίσους, με γραφικές μετονομασίες οδών και συλλαλητήρια.

Η ανάρτηση ελληνικών σημαιών με τη σβάστικα βέβαια δεν απέχει πολύ από το ελληνικό συνήθειο αναπαράστασης της σημαίας των Η.Π.Α. με τη σβάστικα. Και τα επεισόδια σε ελληνικούς στόχους στη Δημοκρατία της Μακεδονίας είναι στο ίδιο μήκος κύματος με τα εθνικιστικά συλλαλητήρια στην Ελλάδα, όπου κυριαρχούσε το σύνθημα "η λύση είναι μία, σύνορα με τη Σερβία". Όπως επίσης η καταπίεση των μακεδόνων πολιτών που ζητούν βουλγαρικό διαβατήριο (μεταξύ αυτών και ο μέχρι πρότινος Μακεδόνας εθνικιστής πρωθυπουργός Λιούμπτσο Γκεοργκέφσκι!) και η αντιμετώπιση τους ως προδότες εντάσσεται στο ίδιο εθνικιστικό πλαίσιο.

Οι παρακινδυνευμένες αλλαγές τοπωνυμίων (αγαπημένη τακτική και του ελληνικού κράτους) και η προγονική επίκληση στο ‘‘Μεγαλέξαντρο’’ είναι όντως αρκετά χοντροκομμένα. Αλλά πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι ενώ η Ελλάδα είχε περίπου έναν αιώνα να κατασκευάσει τη δική της εθνική ταυτότητα (με ό,τι αυτό συνεπάγεται), η Δημοκρατία της Μακεδονίας είχε μόλις μια 15ετία! Η πολιτική σκοπιμότητα του ελληνικού κράτους μη αναγνώρισης της συνταγματικής ονομασίας της Δημοκρατίας της Μακεδονίας είναι συγκεκριμένη. Αναγνώριση του ονόματος σημαίνει αναγνώριση της μακεδονικής εθνότητας και της αντίστοιχης μακεδονικής μειονότητας και της εθνοκάθαρσής της, και κάτι τέτοιο αποτελεί απειλή για τους εθνικιστικούς μύθους των Ελλήνων.

Ελλάδα: Το Αφεντικό των Βαλκανίων

Το μακεδονικό ζήτημα αποτελεί πλήγμα για την εικόνα της "ψωροκώσταινας" Ελλάδας, του ανάδελφου έθνους που όλες οι δυνάμεις το χτυπούν αλύπητα, αυτό όμως αντιστέκεται και συνεχίζει την πορεία του. Παραθέτουμε από την ιστοσελίδα του υπουργείου εξωτερικών: «Το μέγεθος των ελληνικών επενδύσεων, σύμφωνα με το επενδεδυμένο κεφάλαιο είναι ανώτερο του επισήμως εγγεγραμμένου και ανέρχεται σε €950 εκατ. καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση, απασχολούν άνω των 20.000 ατόμων και οι σαράντα

μεγαλύτερες εταιρείες ελληνικών συμφερόντων σε πΓΔΜ διαθέτουν επενδεδυμένο κεφάλαιο €830 εκατ.»

Εταιρεία σε πΓΔΜ	Εταιρεία σε Ελλάδα	Επένδυση(€)		Δ[illegible]
OKTA -SKOPJE AD	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ	200.000.000	ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΟ	950
STOPANSKA BANKA	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	178.000.000	ΤΡΑΠΕΖΑ	1.166
COSMOFON	ΟΤΕ	135.000.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	300
USJE CEMENTARNICA	ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΤΙΤΑΝ	75.000.000	ΤΣΙΜΕΝΤΟ	600
PIVARA	ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΙΑ	60.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ / ΠΟΤΑ	400
MERMEREN KOMBINAT	ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	50.000.000	ΜΑΡΜΑΡΟ	451
VERO-VEROPOULOS	ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΣ	40.000.000	SUPERMARKET	421
ALPHA BANK	ALPHA BANK	25.000.000	ΤΡΑΠΕΖΑ	79
ZITOLUKS	ELBISKO-ΦΙΛΙΠΠΟΥ	15.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	1.200
NIKAS SKOP DOO	NIKAS	7.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	52
RODON HAPPENING	ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΓΚΙΝΗΣ	6.000.000	ΕΝΔΥΜΑΤΑ	608
STRUMICA TABAK L.	TOBACCO MICHAILIDIS	4.600.000	ΚΑΠΝΑ	400
PASCALIN	PASCALIN	3.969.000	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΦΕ	24
DS STEEL	DS STEEL	3.500.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	145
LARIN MRAMOR	AD ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	3.000.000	ΜΑΡΜΑΡΟ	42
KRI-KRI	KRI-KRI	2.930.000	ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ	31
NESTLE ICE SKOPJE	DELTA DAIRY HELLAS	2.000.000	ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ	35
ELLASKOM	HELLASCOM	2.000.000	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΙΕΣ	20
DOJRAN STEEL	ΣΙΔΕΝΟΡ	2.000.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	200
DS FOOD	DS STEEL	1.700.000	ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ	22
ELENA-M	Κ. ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	1.400.000	ΚΛΩΣΤΟΫΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ	330
KUZMAN&DAMIAN	Π. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ	1.300.000	ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	12
ALUMIL SYSTEMS	ALUMIL HELLAS	1.000.000	ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ	2
IRON FROZEN	ΧΡΗΣΤΟΣ ΙΡΟΥΚΗΣ	1.000.000	ΤΡΟΦΙΜΑ	200

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ πΓΔΜ (2006)

Ήταν βέβαια αυτή η Ελλαδίτσα που από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα έχει υπερδιπλασιάσει τα εδάφη της, που το 1992 συζητούσε το σενάριο διαμελισμού της Δημοκρατίας της Μακεδονίας από κοινού με τον σφαγέα Μιλόσεβιτς, της επέβαλε εμπάργκο το 1994 και τώρα ασκεί veto για την ένταξη της Δημοκρατίας της Μακεδονίας στο ΝΑΤΟ. Φυσικά δεν μας κόπτει εάν η Δημοκρατία της Μακεδονίας θα ενταχθεί στο στρατιωτικό και δολοφόνο οργανισμό του ΝΑΤΟ. Θέλουμε να αναδείξουμε τη συνεπή ιμπεριαλιστική και ηγεμονική στάση του ελληνικού κράτους στην περιοχή.

Από τη πλευρά μας ελπίζουμε ότι η ίδια η μακεδονική κοινωνία θα αντισταθεί σε αυτή την κίνηση του μακεδονικού κράτους και στεκόμαστε αλληλέγγυοι/ες στις αντινατοϊκές, αντικαπιταλιστικές και αντικαθεστωτικές φωνές εκεί. Κριτική

πρέπει να γίνει οπωσδήποτε και στην Αριστερά (εκτός φωτεινών εξαιρέσεων) εντός και εκτός κοινοβουλίου, η οποία εν ονόματι ενός συνωμοσιολογικού αντι-ιμπεριαλισμού και αντι-αμερικανισμού έχει ενσωματώσει (όχι με μεγάλη δυσκολία) μέρος της πατριωτικής-εθνικιστικής ρητορικής σε πολλά ζητήματα της λεγόμενης "εξωτερικής πολιτικής" όπως και τώρα όσον αφορά το μακεδονικό.

Με μικρομέγαλες συμπεριφορές (του τύπου ''αν ήμουν κυβέρνηση εγώ θα…''), διατυπώνονται απόψεις του τύπου "δεν μπορούμε να δώσουμε λευκή επιταγή στον ιμπεριαλισμό όσον αφορά το όνομα", απόψεις που είναι ξεκάθαρο (τουλάχιστον για αυτούς που βλέπουν) ότι πριμοδοτούν τον ελληνικό εθνικισμό. Κριτική πρέπει να γίνει όμως και σε λογικές που υποβιβάζουν το ζήτημα με λαϊκισμούς όπως "προσπαθούν να αποπροσανατολίσουν την κοινή γνώμη από τα σημαντικά ζητήματα".

Το γεγονός ότι τις μακεδονικές θέσεις τις υπερασπίζονται οι Η.Π.Α., ότι υπάρχουν κόντρες συμφερόντων του ρωσικού και αμερικανικού ''τόξου'' στα Βαλκάνια, ότι ο μακεδονικός εθνικισμός είναι υποκινούμενος από κάποια ''σκοτεινά συμφέροντα'', πολύ ή λίγο έχουν σχέση με την πραγματικότητα. Είναι ένας ακόμη λόγος όμως, όχι τόσο για το ελληνικό κράτος όσο για την ελληνική κοινωνία, να αλλάξει γραμμή πλεύσης εγκαταλείποντας τον εθνικισμό και να προτάξει τη συναδέλφωση των λαών και την ισότητα των μειονοτήτων πάνω σε διεθνιστικές βάσεις, και όχι βάσεις ''ισορροπίας δυνάμεων'' και ''εθνικών συμφερόντων''.

Η Εθνική Ενότητα Είναι Παγίδα

Ψευτοδιλήμματα δεν υπάρχουν. Όταν η κοινωνία θέτει στο σύνολό της ζητήματα είσαι υποχρεωμένος να πάρεις θέση. Αλλιώς είσαι έξω από το πολιτικό – κοινωνικό. Εμείς που προσεγγίζουμε τα πράγματα από την αντικρατική, διεθνιστική μεριά οφείλουμε να αντιπαλέψουμε κάθε εθνικισμό και μισαλλοδοξία. Οφείλουμε να παλέψουμε για μια κοινωνία που η διάκριση σε εθνότητες θα είναι αδιάφορη και δεν θα αποτελεί αιτία πολέμων, σφαγών και

διακρίσεων. Οφείλουμε να παλέψουμε για μια κοινωνία όπου η ίδια στο σύνολό της θα αποφασίζει για τις υποθέσεις της απαλλαγμένη από τον γραφειοκρατικό βραχνά του κράτους. Αυτή η πάλη όμως αρχίζει σήμερα με την αναγνώριση και ισοτιμία των μειονοτήτων, το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό, την αποεθνικοποίηση του δημόσιου χώρου και βέβαια την εκδίωξη της εκκλησίας από αυτόν.

Για όλα αυτά λοιπόν, παλεύουμε σήμερα:
• για την αναγνώριση της μακεδονικής μειονότητας, της γλώσσας της και της παράδοσή της και την άνευ όρων επιστροφή των μακεδόνων πολιτικών προσφύγων.
• ενάντια στον ελληνικό (και κάθε) εθνικισμό – οικονομικό ιμπεριαλισμό.
• για τον κοινό αγώνα εργαζομένων-κοινωνιών σε Ελλάδα-Μακεδονία-Βαλκάνια, ενάντια στο κεφάλαιο, τα κράτη και τους σχεδιασμούς τους.

Αντιεξουσιαστική Κίνηση Αθήνας

*Το παρόν κείμενο πρωτοδημοσιεύτηκε σε μορφή μπροσούρας τον Ιούνιο του 2008, εκτός κάποιων μικρών και επίκαιρων τροποποιήσεων που έγιναν.

Διήμερο Εκδηλώσεων στη Σόφια: Καστοριάδης και Αυτονομία

Το περιοδικό Βαβυλωνία διοργανώνει, μαζί με τον βουλγάρικο αυτοδιαχειριζόμενο εκδοτικό οίκο Anarres Books, ένα διήμερο στην πόλη της Σόφιας στις 27 και 29 Σεπτέμβρη, αφιερωμένο στη σκέψη του Κορνήλιου Καστοριάδη και στο πρόταγμα της κοινωνικής και ατομικής αυτονομίας.

27/09 στο Πανεπιστήμιο της Σόφιας:
Καστοριαδис: 20 години по-късно

29/09 στον Κοινωνικό Χώρο Fabrika Autonomia
Пътища на автономията в 21 век

27/09
18:30 ЗАЛА 2
РЕКТОРАТА, СУ
КАСТОРИАДИС:
20 ГОДИНИ ПО-КЪСНО
ЛЕКТОРИ:
АЛЕКСАНДРОС СХИЗМЕНОС
НИКОС ЙОАНУ
АЛЕКСАНДРА АРАБАДЖИЕВА
29/09
19:30 ФАБРИКА
АВТОНОМИЯ
ПЪТИЩА НА
АВТОНОМИЯТА В 21 ВЕК
ЛЕКТОРИ:
АЛЕКСАНДРОС СХИЗМЕНОС
НИКОС ЙОАНУ
ЯВОР ТАРИНСКИ
ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ
ANARRES

Πολιτική Κρίση στη Δημοκρατία της Μακεδονίας: Ανταπόκριση – Συνέντευξη

Συνέντευξη – Μετάφραση: Ιωάννα Μαραβελίδη

Η γειτονική χώρα βρίσκεται τους τελευταίους μήνες σε μία κρίσιμη πολιτική συγκυρία και σε μία κρίση που φαίνεται να είναι η μεγαλύτερη των τελευταίων ετών. Τις επιπτώσεις αυτής της κρίσης προσπαθούν να αξιοποιήσουν εθνικιστικές ρητορικές στο εσωτερικό της χώρας αλλά και στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων ενώ τα ελληνικά μέσα έχουν «θάψει» την οποιαδήποτε πληροφόρηση. Αποφασίσαμε ως Βαβυλωνία να πάρουμε την ακόλουθη συνέντευξη σε μία προσπάθεια ενημέρωσής μας αλλά και μεγαλύτερης αλληλεπίδρασης και αλληλεγγύης με τον κόσμο που αντιδρά, αντιστέκεται και προσπαθεί για ένα καλύτερο μέλλον στα Βαλκάνια μακρυά από τον εθνικισμό, τον ρατσισμό και την εξουσία. Οι δύο συνομιλητές μας, πολίτες της Δημοκρατίας της Μακεδονίας που προέρχονται «φαινομενικά» από δύο διαφορετικές εθνοτικές ομάδες (τη μακεδονική και την αλβανική), μοιράζονται κοινές εμπειρίες, απόψεις και αντιλήψεις μαζί μας. Από κοινού και ταυτόχρονα με το Beyond Europe δημοσιεύουμε την **αγγλική** και ελληνική εκδοχή της συνέντευξης.

Χαιρόμαστε που έχουμε αυτή τη σπάνια ευκαιρία να συνομιλούμε μαζί σας. Καταρχήν, θα θέλαμε να σας συστήσουμε εν συντομία. Μένετε και οι δύο στα Σκόπια όπου και είστε πολιτικά ενεργοί. Σε ποιες πρωτοβουλίες, συλλογικότητες συμμετέχετε και με ποια θέματα ασχολείστε κυρίως;

Nikola Šteriov: Είμαι μέλος του κοινωνικού κέντρου «Dunja» και της συλλογικότητας «Solidarnost». Η «Solidarnost» ανήκει σε

ένα ευρύτερο δίκτυο αλληλεγγύης των συνδικάτων και των εργατικών δικαιωμάτων, το οποίο διοργανώνει επίσημα τις πορείες της Πρωτομαγιάς στα Σκόπια. Επίσης, συμμετέχω σε πρωτοβουλίες αλληλεγγύης των μεταναστών και η γενικότερη ενασχόλησή μου έχει να κάνει με τον αγώνα και τη διάδοση συλλογικών και αριστερών ιδεών.

Artan Sadiku: Συμμετέχω σε διάφορα κινήματα τα τελευταία 10 χρόνια, ξεκινώντας από τα οικολογικά εώς και τα πιο ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά ριζοσπαστικά αριστερά. Ενδιαφέρομαι κυρίως για θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης και αντίστασης στην καπιταλιστική συνθήκη στη χώρα μου αλλά και στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο. Ερευνώ και διδάσκω πολιτική φιλοσοφία στο ανεξάρτητο Ινστιτούτο Κοινωνικών Επιστημών και Ανθρωπιστικών Σπουδών στα Σκόπια.

Τα ελληνικά Μ.Μ.Ε. συνηθίζουν να αποκρύπτουν κάθε πληροφορία για τη Δημοκρατία της Μακεδονίας συμπεριλαμβανομένου των τελευταίων πρόσφατων γεγονότων. Παρότι ζούμε τόσο κοντά ο ένας με τον άλλον, η χώρα σας φαντάζει με ένα «κενό σημείο» πάνω στον χάρτη και αυτό συμβαίνει κατά βάση λόγω εθνικών συμφερόντων που πάντα εν τέλει χωρίζουν τους λαούς. Θα μπορούσατε να μας δώσετε μία γενικότερη εικόνα της πολιτικο-οικονομικής κατάστασης της χώρας σας;

Nikola: Η τρέχουσα πολιτική κατάσταση έχει να κάνει με αυτό που εδώ ονομάζεται «πολιτική κρίση». Αυτή η κρίση έρχεται μετά από 10 χρόνια διακυβέρνησης του δεξιού εθνικιστικού κόμματος VMRO–DPMNE (βρίσκεται στην εξουσία από το 2006). Τα τελευταία 5 χρόνια (ειδικά μετά το ’14) έλαβαν χώρα μεγάλες αντικυβερνητικές διαδηλώσεις ενάντια σε αυτό το κόμμα, που υπό την εξουσία του αυξήθηκε η απολυταρχικότητα και η πελατοκρατία σε πρωτόγνωρα επίπεδα. Μετά λοιπόν από 2 χρόνια συνεχών ή σποραδικών διαδηλώσεων (2014-2016) και με τη βοήθεια του διεθνούς παράγοντα, η χώρα πήγε σε εκλογές τον περασμένο Δεκέμβριο. Το αποτέλεσμα ήταν η αδυναμία του (ακόμα) κυβερνώντος κόμματος (το οποίο κέρδισε μεν αλλά με πολύ μικρή διαφορά) να σχηματίσει κυβέρνηση συνεργασίας, η οποία

κατορθώνεται συνήθως με συνεργασία άλλων μεγάλων κομμάτων που αντιπροσωπεύουν την αλβανική εθνότητα στη χώρα. Αυτό σημαίνει πώς, σύμφωνα με το Σύνταγμα, ο πρόεδρος της χώρας (που σχετίζεται με το VMRO–DPMNE) θα έπρεπε να δώσει τη διερευνητική εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στο δεύτερο μεγαλύτερο κόμμα -τους Σοσιαλδημοκράτες- κάτι που δεν συνέβη και εδώ είναι που εντείνεται η λεγόμενη «πολιτική κρίση» ακόμα παραπάνω.

Όσον αφορά την οικονομική κατάσταση, η χώρα χαρακτηρίζεται ως η φτωχότερη στην Ευρώπη. Μετά το δημοψήφισμα του 1991, στο οποίο ο περισσότερος κόσμος ψήφισε υπέρ του διαχωρισμού μας από την Γιουγκοσλαβία, η χώρα κήρυξε την ανεξαρτησία της. **Αυτό όμως που ίσως δεν γνώριζαν οι ψηφοφόροι ήταν ότι πέρα από έναν διαχωρισμό απ΄την Γιουγκοσλαβία, ψήφιζαν ταυτόχρονα υπέρ του καπιταλισμού.** Όπως συνέβη στις περισσότερες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, τα πρώην κυβερνώντα «κομμουνιστικά» κόμματα μεταλλάχθηκαν σε «δημοκρατικά» -στην περίπτωσή μας η «Ένωση Κομμουνιστών Μακεδονίας» έγινε «Σοσιαλδημοκρατική Ένωση Μακεδονίας» και έτσι παρέμεινε στην εξουσία ως το 1998 και έπειτα από το 2002 ως το 2006. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου έλαβε χώρα η επονομαζόμενη «μετάβαση» -αποδοτικά κρατικά εργοστάσια ιδιωτικοποιήθηκαν (τα περισσότερα στα χέρια της πρώην κομμουνιστικής ελίτ) και ακολούθως πουλήθηκαν και οδηγήθηκαν σε εκκαθάριση.

Έτσι οι περισσότεροι άνθρωποι πέρασαν από μία καλή οικονομική κατάσταση (ή τουλάχιστον έτσι λένε αναπολώντας πολλοί που έζησαν τότε στην Γιουγκοσλαβία) σε ένα νέο επίπεδο όπου τα εργοστάσια έκλειναν, η ανεργία «χτύπησε κόκκινο» στο 30% (εώς και σήμερα) ενώ κάποιοι έφτασαν στο σημείο της αυτοκτονίας μη μπορώντας να ζήσουν τις οικογένειές τους. Αυτός είναι ένας από τους λόγους που το κυβερνών εθνικιστικό κόμμα ανέβηκε στην εξουσία –επειδή οι άνθρωποι ενοχοποίησαν τους Σοσιαλδημοκράτες για αυτή την κατάσταση και ψήφισαν τη δεύτερη μεγαλύτερη επιλογή (τους εθνικιστές, VMRO). Παρ’ όλα αυτά οι τελευταίοι δεν άλλαξαν κάτι.

Χρησιμοποίησαν τις νέες θέσεις εργασίας (που προήλθαν από ξένες επενδύδεις) για να προπαγανδίσουν τους εαυτούς τους και να προωθηθούν επιθετικά στα Μ.Μ.Ε.. Με 10 χρόνια διακυβέρνησής τους έχουν ήδη καταφέρει να ελέγχουν με αρκετά φανερό τρόπο τα μεγαλύτερα Μ.Μ.Ε. της χώρας, ως μέρος μιας γενικότερης «VMRO-ποίησης» και πανταχού παρουσίας τους στην κοινωνία.

Με δυό λόγια, η Δ. Της Μακεδονίας βρίσκεται ανάμεσα στις πιο φτωχές και κοινωνικά δυσλειτουργικές χώρες της Ευρώπης (και όχι μόνο), με τους υψηλότερους δείκτες ανεργίας στην περιοχή, με μετά βίας λειτουργικές υπηρεσίες περίθαλψης και με πολλούς πολίτες να επιβιώνουν μέσα από ένα **συντηρητικό οικογενειακό σύστημα αλληλεγγύης**, όπου όταν δεν μπορείς να τα βγάλεις πέρα βασίζεσαι στους συγγενείς σου. Παρόμοια με οποιαδήποτε άλλη γειτονική χώρα, θα έλεγα.

Artan: Το 2006, όταν το VMRO–DPMNE ήρθε στην εξουσία συνέβησαν μία σειρά δομικών πολιτικών αλλαγών, μετά βεβαιίως από την κύρια ιστορική αλλαγή των ιδιωτικοποιήσεων και της κοινωνικής και οικονομικής αναδόμησης που συνέβη τη δεκαετία του ’90 ως αποτέλεσμα της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας. Ήταν ακριβώς 4 χρόνια μετά από την διακυβέρνηση των Σοσιαλδημοκρατών (SDSM) που δεν κατάφεραν να βελτιώσουν την κατάσταση σε μία χώρα που πέρασε από μια ένοπλη δι-εθνοτική σύγκρουση το 2001. Όντας μία πρώην γιουγκοσλαβική χώρα, η οποία υπέφερε από τις βαριές συνέπειες των ιδιωτικοποιήσεων, η Δ. της Μακεδονίας θεωρείτο μία χώρα όπου ήταν κοινή πεποίθηση πως το 30% της ανεργίας ήταν ένα εγγενές στοιχείο της κοινωνίας μας, κάτι με το οποίο έπρεπε να μάθουμε να ζούμε. Επίσης, υπήρχε η αντίληψη ότι αυτά τα ποσοστά φτώχειας και ανεργίας ήταν αποτέλεσμα της δικής μας κακής νοοτροπίας που κατέληγε σε αυτή τη λειτουργία της δημοκρατίας, ενώ σε άλλες πρώην γιουγκοσλαβικές χώρες όπως η Σλοβενία η δημοκρατία λειτουργούσε για το γενικό καλό των πολιτών χάρη στην καλή πολιτική κουλτούρα που αυτοί διέθεταν.

Το οικονομικό πρόγραμμα με την ονομασία “**Αναγέννηση σε 100 βήματα”** το οποίο περιείχε υπερβολικά αισιόδοξες προτάσεις για την ανάπτυξη της χώρας σε όλους τους τομείς, από την

εκπαίδευση και τη γεωργία ως τις επενδύσεις και τη φορολογία, έδωσε στο αντιπολευόμενο μέχρι τότε κόμμα VMRO–DPMNE μία σημαντική εικόνα διαφορετική από τα άλλα κόμματα που δύσκολα μπορούσαν να ανταγωνιστούν. Ήταν επί της ουσίας αυτό το κάλεσμα για "ρήξη με την κανονικότητα" της επικρατούσας αντίληψης (η οποία έλεγε ότι λόγω της αδράνειας της ευρύτερης περιοχής και λόγω της κουλτούρας μας που προκαλούσε τη διαφθορά, την τεμπελιά και τη χαμηλή μόρφωση ήταν αδύνατη η ανάκαμψη), που έκανε τελικά τη συντηριτική αντιπολίτευση να φαντάζει ως "επαναστατική" και ελπιδοφόρα εναλλακτική. Ο αρχηγός του κόμματος, Νίκολα Γκρούεφσκι, πρώην υπουργός οικονομικών στην κυβέρνηση του '98, είχε τη φήμη του πραγματιστή και αποτελεσματικού πολιτικού που εισήγαγε τον Φ.Π.Α. και υλοποίησε τη διαδικασία αποκρατικοποιήσεων και είχε κερδίσει τη συμπάθεια κι άλλων εθνοτικών ομάδων, όπως της αλβανικής, που τον αναγνώριζαν ως κάποιον που δεν εκμεταλλεύεται μία εθνικιστική ρητορική αλλά αποτελεί την ισχυρή οικονομική ελπίδα για όλους.

Το οικονομικό πρόγραμμα του Γκρούεφσκι "Αναγέννηση σε 100 βήματα" ήταν μοναδικό στο είδος του και ήταν η πρώτη φορά που ένα κόμμα είχε δουλέψει ένα τέτοιο πλάνο ως μέρος της πολιτικής τους καμπάνιας. Το κρίσιμο σημείο όμως ήταν πως αυτό αποτελούσε μία νεοφιλελεύθερη δέσμευση η οποία υποσχόταν να προωθήσει την ανάπτυξη και να καταπολεμήσει την ανεργία και τη φτώχεια μέσω της ελαστικοποίησης της εργασίας, της χαμηλής φορολόγησης και του φιλικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Αυτή η οικονομική ρητορική χρησιμοποιήθηκε πολύ καλά μαζί με τα δυνατά αντικομμουνιστικά αισθήματα. Γενικά μιλώντας**, το νεοφιλελεύθερο πρόγραμμα φάνηκε ως η οριστική αποδέσμευση από το προηγούμενο σοσιαλιστικό συστήμα, την κρατική γραφειοκρατία, τη διαφθορά, τους υψηλούς φόρους και τον κρατικό παρεμβατισμό** που δεν επέτρεπαν την ελεύθερη πορεία των ανθρώπων προς την πρόοδο.

Δύο χρόνια μετά τη σημαντική νίκη έναντι των σοσιαλδημοκρατών, η κυβέρνηση Γκρούεφσκι μείωσε τους φόρους επί των κερδών και

ενεργοποίησε διάφορες νόμιμες διατάξεις που έκαναν την εργασία πιο ελαστική από ποτέ για τις ανάγκες των ξένων επενδύσεων. Βλέποντας πως το οικονομικό τους πρόγραμμα δεν παρείχε κανένα δείκτη επιτυχίας που θα μπορούσε να ανακουφίσει την πλειοψηφία των πολιτών, ο Γκρούεφσκι κάλεσε πρόωρες εκλογές κερδίζοντας χρόνο για τα σχέδιά του. Διεξήγαγε την καμπάνια του υπό την ίδια οικονομική ελπίδα, ισχυριζόμενος πως τα 2 χρόνια ήταν πολύ μικρό χρονικό διάστημα για να εκπληρωθούν οι υψηλοί στόχοι που είχαν μπει και πως χρειαζόταν "φρέσκια" εντολή τετραετίας.

Στις πρώτες πρόωρες εκλογές της σύντομης ανεξάρτητης πολιτικής ιστορίας της Δ. της Μακεδονίας που έγιναν το 2008, το VMRO–DPMNE κέρδισε την απόλυτη πλειοψηφία με 64 από τις 120 έδρες. Έτσι, είχαν την απόλυτη εξουσία για να υλοποιήσουν τις υποσχέσεις τους. Ήδη όμως απ'το 2009 ήταν σαφές πως ο καπιταλισμός δεν θα δούλευε για την ευημερία των ανθρώπων, ακόμα και υπό τις δικές του συνθήκες της ελεύθερης αγοράς που υποτίθεται πως θα οφελούσαν το γενικό καλό. Η φτώχεια και η ανεργία παρέμειναν στο 30% με ανοδικές τάσεις ενώ το χάσμα μεταξύ φτωχών και πλουσίων μεγάλωνε, καθιστώντας τη χώρα, ανάμεσα σε όλες τις άλλες ευρωπαϊκες, αυτή με το μεγαλύτερο δείκτη άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini).

Παρ'όλη την αδυναμία του να εκπληρώσει τις υποσχέσεις του, το VMRO–DPMNE δεν μπορούσε να επιτρέψει να χάσει την υποστήριξη της κοινωνικής πλειοψηφίας. **Η σιωπηρή στήριξη του λαού στην ιδεολογία της ελεύθερης αγοράς γρήγορα μετατράπηκε σε μία απ' τις πιο διεστραμμένες εθνικιστικές αφηγήγεις της σύγχρονης Ευρώπης.** Έτσι και η κυβέρνηση Γκρούεφσκι υιοθέτησε μία σκληρή λαϊκίστικη ρητορική ώστε να καταφέρει να εγκαθιδρύσει έναν τέτοιο εθνικισμό, που σε κυβερνητικό επίπεδο φάνηκε από την αυξημένη αυταρχικότητα της θέσης του πρωθυπουργού και την άμβλυνση των κομματικών διαφοροποιήσεων.

Σύντομα ο Γκρούεφσκι άρχισε να αποκαλείται ως "ο αρχηγός" ο οποίος αντιπροσώπευε την ενότητα όλων των κομματικών δομών και των κρατικών θεσμών. Το πρώτο πράγμα που έκανε ώστε να

αναπτύξει την λαϊκίστικη ρητορική του ήταν να προβάλλει ένα "αντι-ελιτίστικο" πνεύμα ενάντια στην αντιπολίτευση των σοσιαλδημοκρατών οι οποίοι ως ελίτ ήταν αυτοί που πλούτισαν με τις ιδιωτικοποιήσεις του '90 και αυτοί που κατείχαν όλες τις σημαντικές θέσεις σε παν/μια, νοσοκομεία, δικαστήρια και τράπεζες. Κάποιες απ'τις νέες πολιτικές του, για την **ηθική αναγέννηση της χώρας** (αφού η οικονομική ήταν αδύνατον να επιτεύχθει) περιστρέφονταν γύρω από παραδοσιακές οικογενειακές αξίες, εκ των οποίων κάποιες προϋπήρχαν και κάποιες εφευρέθηκαν. Γι'αυτόν τον σκοπό νέοι νόμοι είδαν το φως όπως περιορισμοί στις εκτρώσεις, επιδοτήσεις τρίτου παιδιού στην οικογένεια, απαγόρευση πώλησης αλκοόλ στην αγορά μετά τις 22:00, κλείσιμο του τμήματος σπουδών για το φύλο στο παν/μιο των Σκοπίων, περιορισμός στις ώρες λειτουργίας των μπαρ εώς τα μεσάνυχτα και μία δυνατή στροφή σε θρησκευτικές πρακτικές (όπως η έναρξη της ακαδημαϊκής χρονιάς του παν/μιου των Σκοπίων το 2012 με μία θρησκευτική τελετή στην κεντρική ορθόδοξη εκκλησία).

Η φαινομενικά ευρεία κοινωνική κινητοποίηση που πέτυχε το VMRO–DPMNE ήταν επί της ουσίας ένας παρασιτισμός πάνω σε μία ψευδή συνείδηση των πρώην αποκλεισμένων, μη "ελιτίστικων" μαζών αφού στην πραγματική δημοκρατική τους συμμετοχή δεν ασκούσαν καμία επιρροή. Έβλεπαν τους εαυτούς τους ως τη βάση στήριξης ώστε να εξασφαλιστεί πως οι ελίτ, οι κομμουνιστές, οι φεμινίστριες, οι γκέι και οι λεσβίες, οι φιλέλληνες προδότες και οι φιλελεύθεροι δεν θα καταφέρουν ποτέ να κυβερνήσουν τη χώρα. Αυτό βοηθούσε εν τέλει τον Γκρούεφσκι να φτιάξει τη δική του ελίτ έχοντας αποκλεισμένη την πλειοψηφία των ανθρώπων.

Αρχικά, ήταν η αποτυχία της οικονομικής ελπίδας, αδύνατης μέσα στον καπιταλισμό, να φέρει τη γενική ευημερία που οδήγησε τον Γκρούεφσκι στον λαϊκισμό ούτως ώστε να διατηρήσει τη στήριξη των μαζών που ποτέ προηγουμένως δεν είχαν κινητοποιηθεί τόσο για μία πολιτική ιδέα. Αυτό θεωρήθηκε ως το ειλικρινές άνοιγμα του κόμματος και αργότερα του κράτους προς τον λαό. Αλλά μέσα σε ένα καπιταλιστικό κράτος κάτι τέτοιο είναι επίσης

ειλικρινώς αδύνατο αφού θα χρειαζόταν μία ευρεία δημοκρατική συμμετοχή στον τρόπο λήψεως αποφάσεων και επομένως θα επηρεάζονταν αποτελεσματικά οι οικονομικές πολιτικές αντί των κρατκά επιβαλλόμενων απορρυθμίσεων και την εύνοια του κεφαλαίου πάνω στην εργασία. Επομένως, όσο πιο αδύνατο γινόταν το οικονομικό πρόγραμμα Γκρούεφσκι με τον χρόνο, τόσο περισσότερο γινόταν ο εθνικισμός μέρος της κυβερνητικής πολιτικής.

Επίσης, η νέα διαμορφωμένη πλέον ελίτ χρειαζόταν να συσσωρεύσει απ'την κοινωνία μεγάλα ποσά κεφαλαίου μέσω της κρατικής μηχανής και η μόνη εναπομείνουσα πηγή γι'αυτό ήταν ο κρατικός προϋπολογισμός. Το γεγονός πως οι μεγαλύτεροι δημόσιοι υποστηρικτές της "αρχαιοποίησης" και της κεντρικότητας του Μέγα Αλέξανδρου στην μακεδονική εθνική υπόσταση ήταν ταυτόχρονα και ιδιοκτήτες των κατασκευαστικών εταιρειών που έχτισαν το πρόγραμμα **"Σκόπια 2014"** με δημόσιες δαπάνες, κάνει ξεκάθαρη την εικόνα ενός ενορχηστρωμένου πλάνου της νέας ελίτ. Η απόκτηση των δημόσιων χρημάτων από τη νέα ελίτ του VMRO–DPMNE συνέβαινε και συμβαίνει ακόμα μέσω απίστευτων ποσών που δίνονται για το χτίσιμο θεάτρων, μουσείων και άλλων κυβερνητικών κτηρίων όπως και μέσα από την ανανέωση προσόψεων σε στυλ μπαρόκ με πολύ χαμηλής ποιότητας υλικά.

Τα αγάλματα και τα μνημεία στην κεντρική πλατεία των Σκοπίων αποτελούν μέρος του πρότζεκτ “Σκόπια 2014”.

Ενώ το συνολικό κόστος του προγράμματος “Σκόπια 2014” βρίσκεται ακόμα υπό διερεύνηση, εξαιτίας της μη διαφάνειας της διαδικασίας του διαγωνισμού για τις κατασκευαστικές εταιρείες και τα εισαγόμενα αγάλματα και εξαιτίας των συνεχών αναθεωρήσεων και επεκτάσεων, τα επίσημα στοιχεία μιλούν για 317 εκατομμύρια ευρώ ενώ οι μετρήσεις των ειδικών λένε πως θα ξεπεράσει τα 500 εκατομμύρια ευρώ. Βλέποντας τα παράξενα κοστολόγια των κατασκευών του “Σκόπια 2014” που κυμαίνονται από δεκάδες εκατομμυρίων ευρώ για ένα μόνο άγαλμα εώς εκατοντάδες εκατομμυρίων για μουσεία, γίνεται φανερό πως η κυβέρνηση καταξόδεψε ένα τεράστιο ποσό για αυτό το “νόμιμο” κολοσσιαίο πρότζεκτ. Εκτός του ακατανίκητου κίτς και της τεράστιας κατασπατάλησης των κρατικών ταμείων σε μία απ’τις φτωχότερες χώρες της Ευρώπης, σχεδόν όλα τα κτήρια και τα αγάλματα του πρότζεκτ αποτελούνται από ξερό μπετόν και δεν αποτελούν ούτε επενδύσεις σε έργα υποδομής ούτε δημόσιες υπηρεσίες που παρέχουν θεσμούς για τους πολίτες. Αυτή είναι θα έλεγα μία γενική εικόνα της πρόσφατης κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης μέχρι την τωρινή πολιτική κρίση.

Ας έρθουμε στην πολιτική κρίση που βιώνει η χώρα τους τελευταίους μήνες, ποια είναι η θέση σας πάνω σε αυτό; Απ'όσα προείπατε η Δ. της Μακεδονίας δεν μπορεί να σχηματίσει κυβέρνηση παρά τις τελευταίες εκλογές αφού ο δεξιός πρόεδρος της δημοκρατίας, Γκιόργκε Ιβάνοβ, αρνήθηκε να δώσει στον Σοσιαλδημοκράτη Ζοράν Ζάεβ την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης συνεργασίας με άλλα εθνοτικά αλβανικά κόμματα επικαλούμενος εθνικούς λόγους!

Nikola: "Εθνικοί λόγοι" είναι ένας τρόπος να το πεις. Αυτή ήταν η φράση που χρησιμοποίησε ο πρόεδρος της δημοκρατίας όταν αρνήθηκε επισήμως να δώσει την εντολή στον Ζάεβ, παρότι τον ανάγκαζε το Σύνταγμα, αφού ο Γκρούεφσκι (με τον οποίο σχετίζεται ο πρόεδρος) δεν καταφέρνει να σχηματίσει κυβέρνηση εδώ και μήνες απ'τις εκλογές και μετά. Αυτή η αντισυνταγματική πράξη έχει πολλούς άλλους λόγους πέρα από τους "εθνικούς". Ο πιο εμφανής λόγος είναι πως ο τωρινός πρόεδρος (σε αντίθεση με τους προηγούμενους) αποτελεί απροκάλυπτα μία μαριονέτα του VMRO–DPMNE, κάνοντας ό,τι του λέει ειδικά ο Γκρούεφσκι αμελώντας συχνά την ίδια του την ακεραιότητα. Άλλος λόγος που τα μέλη του κόμματος οδηγούν τον πρόεδρο σε αυτή τη συνταγματική εκτροπή είναι πως και οι ίδιοι γνωρίζουν ότι αν σταματήσουν να κυβερνούν τη χώρα και αποτραβηχτούν από τους κρατικούς θεσμούς που ελέγχουν ανεπίσημα εδώ και 10 χρόνια (συμπεριλαμβανομένων των δικαστηρίων), οι περισσότεροι εξ αυτών θα βρεθούν στη φυλακή. Για τον Γκρούεφσκι και την κλίκα του το "εθνικό συμφέρον" είναι πολύ πιο ασήμαντο από την προσωπική τους ελευθερία, που μπορεί να χάσουν, αν παραδώσουν την εξουσία (ειδικά στους εκδικητικούς σοσιαλδημοκράτες).

Εφόσον όμως ο πρόεδρος "σπάει" το Σύνταγμα πρέπει να εφεύρει και έναν λόγο για να το κάνει, κάτι που έρχεται από τα κάτω και νομιμοποιείται από τον ίδιο τον λαό, κάτι που του δίνει το δικαίωμα να μην υπακούει στους "άδικους νόμους" και να δρα "στο όνομα του λαού". Αυτό το δικαίωμα του λαού είναι που τώρα ονομάζουν "εθνικό συμφέρον".

Για να εξηγήσω τη διαδικασία: Στο κοινοβούλιο υπάρχουν 120

έδρες. Παραδοσιακά, οι περισσότερες κερδίζονται από το VMRO και τους σοσιαλδημοκράτες (SDSM) -που θεωρούνται “εθνοτικά μακεδονικά” κόμματα- και από δύο άλλα “εθνοτικά αλβανικά” κόμματα. Ένα κόμμα χρειάζεται 61 έδρες ώστε να σχηματίσει κυβέρνηση. Αυτή τη φορά όμως, σε αντίθεση με τα τελευταία 10 χρόνια, η διαφορά των εδρών μεταξύ VMRO και SDSM ήταν πολύ μικρή: 51 για το VMRO, 49 για το SDSM και 20 έδρες σε 4 “εθνοτικά αλβανικά” κόμματα. Κανονικά θα έπρεπε το κόμμα με τις περισσότερες έδρες (VMRO) να συνεργαστεί ώστε να συμπληρώσει 61 έδρες, και η συνεργασία γίνεται συνήθως με το αλβανικό κόμμα που έχει τις περισσότερες ψήφους.

Αλλά αυτή η φορά είναι διαφορετική: οι διαμαρτυρίες ενάντια στην κυβέρνηση του VMRO τροφοδοτήθηκαν, ανάμεσα σε άλλα, από **διαρροές τηλεφωνικών συνομιλιών υψηλόβαθμων στελέχων της κυβέρνησης** που έδωσε στο φως ο αρχηγός του SDSM, Ζάεβ, το 2015. Μεταξύ άλλων, σε αυτές τις διαρροές άκουγε κανείς την υπουργό εσωτερικών να συζητάει το ότι πρέπει να “γίνει πόλεμος” (για την εθνοτική εκκαθάριση των Αλβανών) και το πως “αν θέλουμε μπορούμε να τους σκοτώσουμε όλους”.

Επομένως, σήμερα το VMRO ψάχνει 10 ακόμα έδρες για να σχηματίσει κυβέρνηση αλλά κανένα αλβανικό κόμμα δεν θα συνεργαζόταν εύκολα μαζί τους -μία συνεργασία με εθνικιστές οι οποίοι σχεδιάζουν να “σκοτώσουν όλους τους Αλβανούς” θα ισοδυναμούσε με πολιτική αυτοκτονία (το μόνο μη αλβανικό κόμμα μέσα στο κοινοβούλιο είναι το SDSM που φυσικά δεν θα μπορούσε να συνεργαστεί με το VMRO). Το VMRO προσπάθησε παρόλα αυτά να συνεργαστεί με το μεγαλύτερο αλβανικό κόμμα (το BDI) αλλά το τελευταίο από μία πλεονεκτική θέση έθεσε μια σειρά προϋποθέσεων που το VMRO δεν ήθελε να ικανοποιήσει ενώ το SDSM δέχτηκε. Υπό το φως της επικείμενης συμφωνίας του SDSM και 2 αλβανικών κομμάτων, η προπαγάνδα του VMRO στα M.M.E. άρχισε να μιλάει για ένα αλβανικό σχέδιο που ως στόχο έχει τη διάσπαση της χώρας σε συνεργασία με τους “προδότες” σοσιαλδημοκράτες.

Αυτό συνδυάζεται και με τις τελευταίες “λαϊκές” διαδηλώσεις που ανεπίσημα αλλά πολύ φανερά οργανώνονται από το VMRO όπου

συμμετέχουν ακραίοι εθνικιστές και άνθρωποι που φοβούνται ότι όντως οι Αλβανοί έχουν ως στόχο να διασπάσουν τη χώρα, αλλά συμμετέχουν και πολλοί άνθρωποι που βρήκαν δουλειά μέσω της κομματικής τους ταυτότητας στο VMRO (ένα αυξανόμενο φαινόμενο τα τελευταία 10 χρόνια) επειδή "πρέπει" -αλλιώς θα χάσουν τη δουλειά τους. Αυτές οι πορείες αποτελούν για τον πρόεδρο της χώρας αυτό που αποκαλεί ο ίδιος ως πηγή της "νομιμοποίησής" του στο ότι αρνείται να δώσει την εντολή στο SDSM. **Παίζοντας το χαρτί του εθνικισμού ως καμουφλάζ, επιχειρείται η αντιπαλότητα μεταξύ των 2 μεγαλύτερων εθνικοτήτων στη χώρα.** Αυτό το κόλπο άρχισε δυστυχώς να ξαναπιάνει στον λαό, παρότι είχε αποτύχει για κάποιο χρονικό διάστημα στο παρελθόν.

Artan: Ενώ η Δ. της Μακεδονίας ήταν ένα λαμπρό παράδειγμα κοινωνικών κινητοποιήσεων τα τελευταία 3 χρόνια, με κινητοποιήσεις που ξεπέρασαν τις παραδοσιακές γραμμές των εθνοτικών οριοθετήσεων, είναι αξιοπερίεργο να δει κανείς πώς η συνεχιζόμενη και παρατεταμένη κρίση εξελίσσεται σε εθνοτική ένταση. Αναπόφευκτα τίθεται το ερώτημα: **πώς συνέβη αυτό;** Πολλοί ισχυρίζονται πως η εθνοτική ένταση αποτελεί ένα οργανωμενο παιχνίδι της πρώην διεφθαρμένης εξουσίας ούτως ώστε να αποκρύψει τις σοβαρές καταχρήσεις των κρατικών ταμείων και θεσμών στο όνομα ενός μεγαλύτερου σκοπού, τα εθνικά συμφέροντα. Αλλά υπάρχει και μια άλλη άποψη που μπορούμε να διατυπώσουμε βλέποντας το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο οδηγηθήκαμε στο βάθεμα της κρίσης και στην αύξηση της εθνικιστικής ρητορικής.

Το 2016 έλαβαν χώρα μαζικές διαδηλώσεις κατά της διαφθοράς. Καλλιτέχνες και ακτιβιστές έριξαν μπογιές σε κυβερνητικά και εθνικιστικά σύμβολα σε αυτό που ονομάστηκε “Πολύχρωμη Επανάσταση”.

Μετά τη σύγκρουση του 2001 και την επακόλουθη διαδικασία εφαρμογής της Συμφωνίας της Οχρίδας, η Δ. της Μακεδονίας άρχισε να λειτουργεί μέσω ενός **μοντέλου διαμοιρασμένης εθνοτικής εξουσίας.** Το μεγαλύτερο δηλαδή μακεδονικό και το μεγαλύτερο αλβανικό κόμμα θα έπρεπε πάντα να σχηματίζουν από κοινού κυβέρνηση συνεργασίας ως νικητές των δύο εικονικών παράλληλων εθνικοπολιτικών στρατοπέδων. Αυτός ο κανονισμός διαμοιρασμού εξουσίας βοήθησε στη μεταφορά της ευθύνης από το ένα κόμμα στο άλλο κάθε φορά που οι πολίτες κατηγορούσαν την κυβέρνηση για οποιαδήποτε παλινδρόμηση.

Σε αυτό το παιχνίδι πινγκ-πονγκ όπου κατηγορούνταν πάντα ο έταιρος συνεργάτης και όπου ο καθένας παρέμενε οχυρωμένος μέσα στην εθνοπολιτική του φωλιά, τα δύο κόμματα VMRO–DPMNE και BDI κατάφεραν να κυβερνήσουν παραμένοντας αδιαφιλονίκητα για μία ολόκληρη δεκαετία.

Ο μακροχρόνιος γλυκόπικρος “γάμος” των 2 κομμάτων έφτασε στο

τέλος του όταν αποκαλύφθηκαν τα μεγάλα σκάνδαλα διαφθοράς στα οποία εμπλεκόταν η κυβέρνηση Γκρούεφσκι. Μετά τη διεθνή σύναψη συμφωνίας τον Ιούνιο-Ιούλιο του 2015 -η οποία υποτίθεται θα άνοιγε τον δρόμο προς μία λύση απ'την πολιτικη κρίση- ήρθαν οι εκλογές του Δεκεμβρίου του '16 οι οποίες δεν παρείχαν σε κανένα κόμμα μία ξεκάθαρη πλειοψηφία. Αυτό που βλέπουμε σήμερα είναι η προσπάθεια επαναφοράς της εθνότητας ως βασικό πυλώνα για ολόκληρη την κοινωνία. Αυτό συμβαίνει ως αποτέλεσμα της σημαντικής μεταστροφής των Αλβανών ψηφοφόρων που διαχωρίστηκαν από τα παραδοσιακά εθνοτικά κόμματα στηρίζοντας τους σοσιαλδημοκράτες. Το SDSM είχε ήδη ανοίξει την πόρτα προς το αλβανικό εκλογικό σώμα βάζοντας αρκετούς Αλβανούς στις λίστες του. Το αποτέλεσμα των εκλογών σηματοδοτεί το οριστικό τέλος του μοντέλου διαμοιρασμένης εθνοτικής εξουσίας. Το VMRO–DPMNE και το BDI, ως τα 2 μεγαλύτερα εθνοτικά κόμματα εκατέρωθεν, είναι οι 2 κύριοι χαμένοι από τη λήξη αυτού του μοντέλου.

Βασιζόμενο στην παραδοσιακά συντηρητική και εθνικιστική του αφήγηση, το VMRO–DPMNE δεν μπορεί να ανταγωνιστεί έξω από την ασφαλή του ζώνη, η οποία ως τώρα αποτελούνταν αποκλειστικά από Μακεδόνες ψηφοφόρους. Αυτοί δεν αποτελούν πλέον το καθοριστικό σημείο για το εκλογικό αποτέλεσμα στο "μακεδονικό στρατόπεδο". Αντιθέτως οι αλβανικές ψήφοι είναι αυτές που καθορίζουν τον νικητή, παρότι το αποτέλεσμα των εκλογών έδωσε πλεονέκτημα στο κόμμα του Γκρούεφσκι με μόλις 2 έδρες διαφορά. Από την άλλη, ο Αλί Αχμέτι (BDI) έχασε την αποκλειστικότητά του ως ο μόνος αλβανικός παράγοντας στις σχέσεις εξουσίας με τη μακεδονική πλευρά. Μία πρόσφατη δημοσκόπηση του Telma TV δείχνει την αυξημένη στήριξη του SDSM από Αλβανούς στη μετεκλογική περίοδο, ανεβάζοντάς το στην πρώτη θέση προτίμησης των Αλβανών στη χώρα.

Αντιμέτωποι με μία τέτοια μεταστροφή ο Γκρούεφσκι και ο Αχμέτι προσπάθησαν να φτιάξουν κυβέρνηση με βάση το παλιό μοντέλο αλλά απέτυχαν. Γιατί αν συνέβαινε αυτό, ο Αχμέτι θα φάνταζε ως ο προστάτης της παλιάς διεφθαρμένης κυβέρνησης Γκρούεφσκι και έτσι θα έχανε ακόμα μεγαλύτερη στήριξη από τους Αλβανούς οι

οποίοι ούτως ή άλλως έβλεπαν παραδοσιακά στο πρόσωπο του Γκρούεφσκι έναν αντι-Αλβανό, διεφθαρμένο και καταπιεστικό πρωθυπουργό. Επομένως, φοβούμενος μεγαλύτερη διαρροή ψήφων και υπό την πίεση των μελών του ήταν αναγκασμένος να αποσύρει τη στήριξή του προς τον Γκρούεφσκι. Έτσι έλαβε τέλος το μοντέλο διαμοιρασμένης εθνοτικής εξουσίας: μία μεταστροφή των Αλβανών ψηφοφόρων έφερε τον Αχμέτι σε δυσχερή θέση.

Στην προσπάθεια του να επανέλθει στη θέση του βασικού παράγοντα ανάμεσα στους Αλβανούς, ο Αχμέτι δημιούργησε μία πλατφόρμα η οποία εκτός κάποιων ρεαλιστικών αιτημάτων είναι κατά βάση εθνικιστική. Όπως είναι φτιαγμένη δεν αφήνει περιθώρια στο VMRO–DPMNE και στο SDSM παρά να την αρνηθούν, κάτι που φέρνει τους Αλβανούς ψηφοφόρους πίσω στο εθνοτικό "τους" στρατόπεδο. Η πλατφόρμα, η οποία αποτελεί συμφωνία μεταξύ των αλβανικών κομμάτων και η οποία συμπεριλαμβάνει όλα τα εκλογικά τους προγράμματα φτιάχτηκε γρήγορα και πρόχειρα ώστε να καταφέρει να "αλλάξει τα δεδομένα" για το αλβανικό στρατόπεδο. Αλλά το κόλπο δεν πέτυχε. Η εθνικιστική κινητοποίηση που δημιούργησε ο Γκρούεφσκι ενάντια στην "αλβανική πλατφόρμα" περιπλέκει τα πράγματα. Τώρα οποιαδήποτε συμφωνία μπορεί να γίνει μεταξύ BDI και σοσιαλδημοκρατών θα οδηγήσει σε περισσότερες εντάσεις και θα μειώσει την πιθανότητα ενός ουσιαστικού πολιτικού διαλόγου. **Η εξουσία, η οποία εξ ορισμού δεν γνωρίζει εθνοτικά σύμβολα, έχει γίνει ένα τόσο διασκεδαστικό ναρκωτικό για τις διεφθαρμένες ελίτ που η "δίψα" τους γι' αυτό δεν σταματάει ακόμα και μπροστά στην απειλή της εθνοτικής έντασης και την πιθανή αποσταθεροποίηση μιας χώρας στην καρδιά των Βαλκανίων.**

Είναι αλήθεια πως η ανάδειξη και η επέκταση της χρήσης της αλβανικής γλώσσας συνεισφέρει στην ισότητα μέσα στη χώρα και δεν απειλεί με κανέναν τρόπο την ενότητα αλλά ο τρόπος και ο χρόνος στον οποίο συζητιέται ένα τέτοιο θέμα, σε συνδυασμό με τα προφανή πολιτικά του κίνητρα, υπονομεύει την ίδια την πιθανότητα του να γίνει πράξη. Επίσης, το να προωθηθεί το αίτημα του να αναγνωριστεί και η αλβανική γλώσσα ως επίσημη

δεν θα ήταν τόσο προβληματικό αν ήταν το μοναδικό αίτημα της "αλβανικής πλατφόρμας". Αντιθέτως, το συγκεκριμένο έγγραφο απαριθμεί μια σειρά παράλογων αιτημάτων, όπως "την επίλυση της γενοκτονίας εναντίων των Αλβανών". Αυτό φανερώνει μία "έξυπνη" στρατηγική: η πλατφόρμα προορίζεται να απορριφθεί (όπως συμβαίνει αυτή τη στιγμή) και τα πολιτικά οφέλη θα αντληθούν από την κοινωνία που βυθίζεται στις εθνικιστικές φλόγες.

Η άρνηση του προέδρου της δημοκρατίας να δώσει την εντολή στην αντιπολίτευση του Ζάεβ, επικαλούμενος εθνικούς λόγους, αποτελεί ένα από τα πολλά παράλογα και αντισυνταγματικά επεισόδια που μπορούμε να δούμε αυτές τις μέρες. Ας μην μας ξαφνιάζει το ότι και αυτό βασίζεται στην ίδια δίψα για εξουσία. Ακόμα περισσότερο τώρα που σφίγγει ο κλοιός για την υπάρχουσα ελίτ, η οποία έχει ευτελήσει τους μακεδονικούς θεσμούς απ' την όποια δημοκρατική τους νομιμοποίηση, έχει εξαντλήσει τον κρατικό προϋπολογισμό μέσα από μια σειρά διεφθαρμένων συμφωνιών (ο λογαριασμός του "Σκόπια 2014" ανέρχεται στα σχεδόν 700 εκατομμύρια ευρώ) και έχει επιβάλλει μία καταπιεστική νομοθεσία θεσπίζοντας ένα από τα χειρότερα μοντέλα κρατικής αιχμαλωσίας στη σημερινή Ευρώπη.

Εδώ και χρόνια ακούμε για τις λεγόμενες εντάσεις μεταξύ της μακεδονικής και της αλβανικής εθνότητας. Ποια είναι η πραγματική κατάσταση ανάμεσα στους 2 πληθυσμούς; Ποια είναι η δική σας εμπειρία από την καθημερινή σας συνύπαρξη;

Nikola: Προσωπικά δεν νιώθω κανενός ειδους ένταση όταν βρίσκομαι με ανθρώπους οι οποίοι (τυπικά) ανήκουν στην αλβανική (ή όποια άλλη) εθνότητα, όπως δεν βλέπω ούτε τους Αλβανούς να νιώθουν κάποια ένταση όταν βρίσκονται μαζί μου (τυπικά μιλώντας ανήκω στους εθνοτικά Μακεδόνες). Αυτό πάνω-κάτω συνοψίζει την εμπειρία της καθημερινής μου συνύπαρξης.

Από εκεί και πέρα, όταν συζητάω με άλλους εθνοτικά Μακεδόνες (οι οποίοι μιλάνε ανοιχτά μαζί μου ως μέλη του ίδιου γκρουπ) μπορεί να ακούσω κάποιες φορές (σπάνια, αλλά συμβαίνει) έναν ρατσισμό που προέρχεται απ' τον φόβο για τους Αλβανούς -έναν

φόβο που έχει εκθρέψει η εθνικιστική ρητορική, ειδικά των τελευταίων 25 ετών, ανάμεσα στους ανθρώπους των δύο εθνοτικών ομάδων.

Υπάρχει επίσης μία κρυφή ένταση ανάμεσα σε συγκεκριμένο αριθμό ατόμων των δύο εθνοτικών ομάδων αλλά αυτό δεν μεταφράζεται σχεδόν ποτέ σε ανοιχτές εντάσεις, οπότε θα έλεγα πως τα Μ.Μ.Ε. είναι αρκετά υπερβολικά –**δεν υπάρχει καμία ουσιαστική ένταση στην καθημερινή ζωή, ακόμα κι αν υπάρχει στα μυαλά κάποιων ατόμων.** Βέβαια, δεν ήταν πάντα έτσι -για παράδειγμα το 2001 υπήρξε ανοιχτή σύγκρουση ένοπλων αλβανικών μονάδων με τον κρατικό στρατό και τότε ένιωθες πραγματικά την ένταση μέσα στην κοινωνία αλλά αυτό έχει αλλάξει πολύ τα τελευταία 15 χρόνια.

Ειδικά μετά από τις αντικυβερνητικές διαδηλώσεις του 2014-2016, όπου άνθρωποι όλων των εθνοτήτων διαδήλωσαν μαζικά ενάντια στις κακές πολιτικές του VMRO και του συγκυβερνώντος BDI. Στην πραγματικότητα, η σειρά των αυθόρμητων αυτών κινητοποιήσεων ξεκίνησε από μία ομάδα φοιτητών ενάντια στην προτεινόμενη εξωτερική εξέταση του Υπουργείου Παιδείας (ένα σχέδιο που θα έπληττε την αυτονομία του πανεπιστημίου από το υπουργείο) με επικεφαλής τον υπουργό του BDI, Αμπνταλαχίμ Αντέμι. **Η σειρά των διαδηλώσεων που ακολούθησαν έδειξαν μια πρωτόγνωρη αλληλεγγύη μεταξύ των διαδηλωτών, οι οποίοι κατάφεραν να ξεπεράσουν τις διαφορές τους και να δημιουργήσουν έναν δι-εθνοτικό αγώνα για δικαιοσύνη.** Αυτή ήταν η ατμόσφαιρα τα δύο τελευταία χρόνια, η οποία όμως τώρα απειλείται από τις σημερινές οργανωμένες – κυβερνητικές συγκεντρώσεις που προωθούν και πάλι τον εθνικισμό.

Φοιτητικές διαδηλώσεις 2014-2016.

Artan: Η προσωπική μου εμπειρία σχετίζεται με τα πολιτικά μου ενδιαφέροντα και τις προσωπικές μου απόψεις επομένως δεν αντιμετωπίζω ιδιαίτερα προβλήματα εθνοτικού χαρακτήρα στην καθημερινότητά μου. Αλλά ειδικά τον τελευταίο καιρό παρατηρώ πώς οι άνθρωποι έχουν πέσει θύματα της εθνικιστικής ρητορικής, η οποία γίνεται όλο και πιο ορατή παρότι ευτυχώς δεν συνοδεύεται από συγκεκριμένα συμβάντα. Δεν νομίζω ούτε πιστεύω πως υπάρχει κάποιος αιώνιος πολιτικός ή ιστορικός σκοπός για τους εθνοτικούς πληθυσμούς να αγαπιούνται ή να μισιούνται. Γι'αυτό θεωρώ την πολιτική και κινηματική ενασχόληση ως άκρως απαραίτητη και κρίσιμη.

Εάν καταφέρουμε να δημιουργήσουμε ένα ευρύ κοινωνικό ρεύμα μέσα από κινητοποιήσεις, πρωτοβουλίες και εμπειρίες μεταμόρφωσης για τους ανθρώπους στη χώρα, ένα ρεύμα που θα βασίζεται στον αντι-εθνικισμό, την κοινωνική δικαιοσύνη και την οικονομική αλληλεγγύη, τότε πιστεύω πως όλο και περισσότεροι άνθρωποι θα ακολουθήσουν έναν τρόπο ζωής που δεν θα αντιπαρατίθεται με εθνοτικούς αλλά με ταξικούς όρους. Δεν

μπορούμε βέβαια να ξεχνάμε παντελώς τα εθνοτικά θέματα, αφού παλεύουμε για ισότητα στην κοινωνία σε όλους τους τομείς, αλλά αυτό θα πρέπει να γίνεται χωρίς φετιχισμούς και χωρίς καμία ανοχή σε εθνικιστικές ρητορικές, που συνήθως χαρακτηρίζουν τέτοια ζητήματα.

Όσο οι εθνικιστικές κλίκες συνεχίζουν να κάνουν κουμάντο στη χώρα με τα αντίστοιχα αποτελέσματα για την κοινωνία, θα συνεχίζεται να επηρεάζεται αντιστοίχως και η καθημερινότητά μας. Για παράδειγμα, ως αποτέλεσμα του μοντέλου διαμοιρασμένης εθνοτικής εξουσίας, έχουμε σήμερα παράλληλα κανάλια (μόνο στη μακεδονική και μόνο στην αλβανική γλώσσα) όπως και ένα παράλληλο εκπαιδευτικό μοντέλο, όπου οι μαθητές των δύο εθνοτήτων πάνε σε ξεχωριστά σχολεία ή σε ξεχωριστές ώρες στο ίδιο σχολείο. Αυτό είναι αποτέλεσμα των πολιτικών του διαχωρισμού που βρίσκονται σε εξέλιξη εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα. Πιστεύω όμως πως η δουλειά της "Solidarnost" και άλλων κοινωνικών ανοιγμάτων στην κεντρική πολιτική προετοιμάζουν το έδαφος για μελλοντικές βελτιώσεις.

Κλείνοντας, θεωρείτε πως τα πράγματα που μας ενώνουν στα Βαλκάνια είναι περισσότερα από αυτά που εν τέλει μας χωρίζουν κι αν ναι ποια είναι αυτά; Πόσο μακρυά βρίσκεται το όραμα μιας ειρηνικής συνύπαρξης όλων των ανθρώπων στα Βαλκάνια;

Nikola: Από μία θέση ριζοσπαστική, ελευθεριακή, αριστερή και ιδεαλιστική εμπνεύομαι από την ιδέα μιας **βαλκανικής ομοσπονδίας** και φυσικά έχουμε πολλά πράγματα τα οποία μας ενώνουν και τα οποία θεωρώ πως είναι αρκετά φανερά στον κάθε Βαλκάνιο (αν και ούτως ή άλλως θα έπρεπε να ενωθούμε ως άνθρωποι κυρίως και πάνω απ' όλα). Πάντα αντιλαμβάνομαι τους διαχωρισμούς μεταξύ των ανθρώπων ως κάτι επιβαλλόμενο από αυτούς που θέλουν να τους κυβερνήσουν ("Διαίρει και βασίλευε") οπότε δεν μπορώ να καταλάβω ποιο είναι αυτό ακριβώς που μας χωρίζει. Τα πάντα μας ενώνουν! Αυτός είναι φυσικά ο προσωπικός μου ιδεαλισμός αφού στην πραγματική σκληρή ζωή τα πράγματα δεν μου φαίνονται τόσο ιδανικά.

Φαίνεται πως εμείς, οι Βαλκάνιοι εν γένει, συνεχίζουμε να αποκλίνουμε ο ένας απ'τον άλλον τα τελευταία χρόνια παρ'όλο που υπάρχουν ακόμα μεταξύ μας κάποιοι που εργάζονται για να μας ενώσουν όλους. Το όραμα για ειρηνικά και ενωμένα Βαλκάνια φαντάζει τόσο μακρινό όσο μεγάλη είναι και η δικιά μας αδυναμία στο να προσπαθούμε να ενώνουμε τον κόσμο: **όσο μεγαλύτερη είναι η πρόοδος στον αγώνα για καλύτερο αύριο τόσο πιο κοντά θα έρθει και το όραμά μας για τα Βαλκάνια.** Έχουμε ιστορική ευθύνη να συνεχίσουμε κάτι τέτοιο. Δεν ξέρω απαραιτήτως τον ακριβή τρόπο που μπορεί να γίνει αυτό αλλά ξέρω ότι εξαρτάται από εμάς να το προσπαθήσουμε!

Artan: Ο στόχος για ένα καλύτερο παρόν και μέλλον είναι ένας συνδετικός κρίκος για τους πληθυσμούς των Βαλκανίων. Όλοι μας αντιμετωπίζουμε μία σοβαρή πολιτική εκμετάλλευση των κοινωνιών μας από τις ελίτ. Ίσως χρειαστεί χρόνος εώς ότου επέλθει μία σοβαρή συστημική αλλαγή, που θα μειώσει την πηγή της διαφθοράς και την κατάχρηση της κρατικής εξουσίας. Θα χρειαστεί επίσης ακόμα περισσότερη σκληρή δουλειά στην οργάνωση των κοινοτήτων και σε μία δικτυωμένη δομή που παρέχει ένα βιώσιμο κοινωνικό πρόγραμμα, ανθεκτικό σε απειλές, εκβιασμούς και μιντιακή προπαγάνδα. Όλα αυτά αναπόφευκτα οδηγούν στην επαναδημιουργία ενός νέου πολιτικού οράματος για τα Βαλκάνια.

Κοιτώντας μπροστά την εικόνα της Ευρώπης και των Βαλκανίων, προβάλλουν δύο πιθανά σενάρια: 1. η κυριαρχία των ξενοφοβικών εθνικισμών και το πολιτισμικό κλείσιμο μέσα στα εθνικά σύνορα και 2. η ελεύθερη εξερεύνηση ιδεών, η ανταλλαγή πολιτισμών και η ανακάλυψη κοινών δρόμων προόδου. Φυσικά, δεν θα υπάρξει ένα τελικό αποτέλεσμα σε κάποιο από αυτά τα σενάρια, αλλά μία συνεχής πάλη των δύο αυτών κόσμων. Γι' αυτό προσπαθήσαμε να συνεισφέρουμε στον εμπλουτισμό και στο άνοιγμα νέων χώρων αμφισβήτησης των εθνικισμών αλλά και στη δημιουργία νέου περιεχομένου και κοινής γνώσης για ένα μη εθνικιστικό παράδειγμα, καλλιτεχνικής και θεωρητικής παραγωγής όπως και ακτιβιστικής δράσης.

Ευχαριστούμε πολύ για τον χρόνο σας!

Πόλεμοι για το Νερό στα Βαλκάνια

Στέφανος Μπατσής

Από τα φαραωνικά σχέδια εκτροπής του διεθνικού ποταμού Αώου (Vjose στα αλβανικά) και την ιδιωτικοποίηση των δημοσίων δικτύων ύδρευσης στις μεγαλύτερες ελληνικές πόλεις (στη Θεσσαλονίκη της ΕΥΑΘ και προσεχώς στην Αθήνα της ΕΥΔΑΠ) μέχρι τους αυθαίρετους σχεδιασμούς των λόμπι της ενέργειας και των κυβερνήσεων για συστηματική φραγματοποίηση ποταμών σε Τουρκία, Αλβανία και Μακεδονία, γίνεται όλο και πιο φανερό ότι ο πόλεμος για το νερό έχει μεταφερθεί στα Βαλκάνια.

Συνοπτικά, οι ενεργειακοί κι επενδυτικοί αυτοί σχεδιασμοί περιλαμβάνουν την κατασκευή σχεδόν εξακοσίων φραγμάτων με υδροηλεκτρικούς σταθμούς κατά μήκος των ποταμών των Βαλκανίων (το μεγαλύτερο μέρος των οποίων βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση φιλοξενώντας αξιοσημείωτους υγροβιότοπους), χρηματοδοτούμενων από διεθνείς οργανισμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανάπτυξης κι Ανασυγκρότησης, και εκατοντάδων ακόμη στην Τουρκία – με αρκετά από αυτά να έχουν ήδη προκαλέσει ανυπολόγιστη υποβάθμιση του περιβάλλοντος αλλά και των τοπικών κοινωνιών και πολιτισμών. Πρόσφατα παραδείγματα, τα σχέδια για μεγάλα φράγματα στο ποτάμιο σύστημα του Αώου στην ελληνική επικράτεια (ένα μέσα στη χαράδρα του Αώου και δύο στον ποταμό Σαραντάπορο), η εν εξελίξει φραγματοποίηση των ποταμών Αώου, Δρίνου (Drin) και Δεβόλη (Devoll) στην Αλβανία καθώς και η κατασκευή φραγμάτων και υδροηλεκτρικών σταθμών μέσα στην καρδιά του Εθνικού Πάρκου του Μάβροβο στη Μακεδονία.

Παράλληλα, το νερό ως φυσικό, κοινό αγαθό απειλείται και

υποβαθμίζεται με την ιδιωτικοποίηση των δημόσιων δικτύων ύδρευσης και άρδευσης, τα οποία περνούν στα χέρια των πολυεθνικών του εμπορίου νερού, με συνέπεια την ελλιπή συντήρηση των υποδομών και την υπέρογκη αύξηση των τιμών (όπως έχει αποδείξει το παράδειγμα της δυτικής Ευρώπης, η οποία επιστρέφει σταδιακά στην κρατική ή δημοτική διαχείριση). Ήδη έχει προχωρήσει ο διαγωνισμός πώλησης της ΕΥΑΘ στη Θεσσαλονίκη, ενώ μεθοδεύεται επικοινωνιακά και αυτή της ΕΥΔΑΠ στην Αθήνα. Ακόμη, στις περιοχές των Βαλκανίων, τις πλέον πλούσιες σε υδάτινο δυναμικό, παραχωρείται με χαριστικές συμβάσεις το δικαίωμα άντλησης νερού σε μεγάλες εταιρείες εμφιάλωσης, με την κοινωνική ανταποδοτικότητα να είναι από ελάχιστη έως μηδαμινή. Τέλος, είναι πολλές οι περιπτώσεις όπου αρχέγονες πηγές καταστρέφονται εξαιτίας των φαραωνικών αναπτυξιακών σχεδιασμών (π.χ. η εξόρυξη χρυσού στη Χαλκιδική απειλεί το μεγαλύτερο απόθεμα πόσιμου νερού της περιοχής) ή υποβαθμίζεται σταθερά η σημασία τους για τις τοπικές κοινωνίες, για να μεθοδευτεί μ΄ αυτόν τον τρόπο η ιδιωτικοποίηση των δικτύων (π.χ. η χλωρίωση των πηγών του Πηλίου από τη ΔΕΥΑΜΒ).

Αξίζει να σημειωθεί εδώ πως η επίθεση αυτή στους υδάτινους πόρους και τα υδάτινα συστήματα των Βαλκανίων μπορεί να παίρνει διάφορες μορφές (εκτροπές, φραγματοποίηση, ιδιωτικοποιήσεις, εμπόριο νερού κτλ.), ωστόσο διαπνέεται από μια κοινή αντίληψη. Διατυπώνεται ως αναπτυξιακός μονόδρομος με πρόφαση είτε την ενεργειακή αυτάρκεια μεγάλων περιοχών (χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Αλβανίας) είτε τον «εξορθολογισμό» της διαχείρισης των υδάτινων πόρων (δίκτυα ύδρευσης και άρδευσης). Μεθοδεύεται υπό το βάρος της οικονομικής κρίσης και του εκσυγχρονισμού και η ουσία της είναι βαθιά αντικοινωνική, καθώς αποστερεί από το νερό το χαρακτήρα του κοινού, φυσικού αγαθού και το αποσυνδέει από τα κοινωνικά, ιστορικά και πολιτισμικά του συμφραζόμενα. Πρόκειται για την επίθεση της μεγάλης κλίμακας του κράτους και των αγορών στη μικροκλίμακα των τοπικών κοινωνιών, των οποίων η πολιτισμική ιδιαιτερότητα και η ιστορική ταυτότητα είναι

συχνά άρρηκτα συνδεδεμένη με τα υδάτινα οικοσυστήματα –κάτι που απηχείται όχι μόνο στις παραδόσεις και τους θρύλους των εκάστοτε περιοχών αλλά και στους ξεχωριστούς και μοναδικούς τρόπους με τους οποίους οι κοινωνίες διαχειρίζονταν τους υδάτινους πόρους.

Για να κατανοήσουμε τι σημαίνουν όλα αυτά για τη ζωή μας, αρκεί να σκεφτούμε τι σημαίνει να υπόκεινται στο αγοραίο κέρδος βασικά φυσικά, κοινωνικά αγαθά όπως το νερό, η ενέργεια ή η αποκομιδή σκουπιδιών. Η διεθνής εμπειρία μας προσφέρει χρήσιμα παραδείγματα. Από τη Βολιβία όπου η ιδιωτικοποίηση του νερού προκάλεσε υπέρογκες αυξήσεις στα φτωχά στρώματα και εξεγέρσεις (η περίπτωση της Κοτσαμπάμπα), στην Νάπολη όπου έχουμε δει να διεξάγεται κι ο περιβόητος πόλεμος των σκουπιδιών αφού η αποκομιδή τους είναι δουλεία της Καμόρα, ή την Αλβανία όπου η ιδιωτική εταιρεία ενέργειας αφήνει πολλές φορές μέχρι και πέντε ώρες τη μέρα τους πολίτες της Αλβανίας χωρίς ρεύμα καθώς είναι πιο προσοδοφόρο να πουλάει το ρεύμα στην Ιταλία και την Ελλάδα.

Η αντίληψή μας γύρω από το ζήτημα της διαχείρισης του νερού και η οργάνωση των αντιστάσεων ενάντια στην ιδιωτικοποίησή του διαπερνώνται από την πεποίθησή πως το νερό αποτελεί κοινό αγαθό. Στον αντίποδα, Κράτος και Αγορά αντιμετωπίζουν το νερό ως αγαθό προς πώληση, ως εμπόρευμα. Βλέπουν πίσω από τον έλεγχο του νερού τον έλεγχο της κοινωνίας, την πατεντοποίηση και τον έλεγχο της ζωής μας. Ωστόσο, η ιστορικά βιωμένη κοινωνική εμπειρία έχει αποδείξει ότι ο αέρας, το νερό, ο ήλιος είναι κοινά φυσικά αγαθά τα οποία ανήκουν σε όλους και για αυτό δεν μπορούν να γίνουν αντικείμενο αποκλειστικής ιδιοποίησης από κανέναν.

Ενάντια στο ψευδεπίγραφο δίλημμα κρατικής ή ιδιωτικής διαχείρισης των δημοσίων αγαθών, του νερού εν προκειμένω, απαντούμε πως το θέμα της διαχείρισης του νερού είναι βαθιά κοινωνικό-πολιτικό. Δεν μπορεί να υπόκειται ούτε στους αυθαίρετους κρατικούς σχεδιασμούς, που δεν απηχούν τις απόψεις, τη βούληση των πολιτών και των τοπικών κοινωνιών,

ούτε στην παγκόσμιας εμβέλειας απόπειρα των κερδοσκοπικών λόμπι (νερού-ενέργειας) να πατεντάρουν τη φύση και τη ζωή, για να μας την πουλήσουν αργότερα. Προτάσσουμε, λοιπόν, μια ριζική αντιστροφή προοπτικής για να ανήκουμε εμείς στη φύση, κι όχι αυτή σε μας. Στη fast track λεηλασία των δημόσιων φυσικών πόρων μπορούμε να απαντήσουμε με κοινωνικό έλεγχο και αμεσοδημοκρατική διαχείριση. Κανείς δεν είναι πιο αρμόδιος για τη διαχείριση και τον έλεγχο των δημοσίων αγαθών απ' την κοινωνία και τις τοπικές κοινότητες.

Στην επιθετική εξάπλωση την επιχειρήσεων στα νερά των Βαλκανίων και της Τουρκίας, η απάντηση των κοινωνιών χρειάζεται να είναι αποφασιστική και συντονισμένη. Χρειάζεται η δικτύωση των τοπικών αγώνων, για να μπορέσουμε να βάλουμε φραγμό στα σχέδια των εταιρικών λόμπι, για τη διάσωση των νερών. Απαιτείται, τέλος, η κατανόηση των κοινών ποιοτικών χαρακτηριστικών αυτής της επέλασης, ώστε η απεύθυνση των κινημάτων και των κινήσεων να γίνεται πλέον σε βαλκανικό -αν όχι σε παγκόσμιο- επίπεδο.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 15

Η Πυρηνική Διαστροφή στα Βαλκάνια

Νίκος Ιωάννου

Πριν 25 χρόνια, όταν το Τσέρνομπιλ έσκασε στις πυρηνικές καρδιές μας, πήραμε κι εμείς λίγη μυρωδιά από τα αντιπυρηνικά κινήματα της Ευρώπης και της Αμερικής. Μια μεγάλη αντιπυρηνική διαδήλωση στην Αθήνα ήταν το αποτέλεσμα, κι όλα μετά ξεχάστηκαν. Το γνωστό «Πυρηνικά, όχι ευχαριστώ» βεβαίως έγινε ένα πολύ διαδεδομένο σύμβολο. Όμως δεν αρκούσε αυτό. Στην

Ελλάδα ποτέ δεν αναπτύχθηκε αντιπυρηνικό κίνημα. Ίσως δεν αισθανθήκαμε εδώ ποτέ άμεσα την απειλή. Τα σύνορα μιας χώρας όμως δεν σταματούν τη ραδιενέργεια. Πέραν της Βουλγαρίας όπου προωθείται δεύτερος πυρηνικός σταθμός, εκτός της συνέχισης του παμπάλαιου Κοζλοντούι, η φιλόδοξη ενεργειακά Τουρκία ετοιμάζει το πυρηνικό της πρότζεκτ.

Το ευρωπαϊκό ενεργειακό λόμπι, κυρίως το ιδιαιτέρων πυρηνικών συμφερόντων γαλλικό, ονειρεύεται σταθμούς στην Αλβανία, στη Μακεδονία και φυσικά στην Ελλάδα. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες η Γαλλία έχει αναπτύξει πολύ την πυρηνική της τεχνολογία, κατέχοντας ισχυρή θέση στην παγκόσμια αγορά ενέργειας και συνεχώς σπρώχνει προς την κατασκευή νέων σταθμών. Το τεράστιο κόστος κατασκευής ενός πυρηνικού σταθμού ενέργειας δικαιολογεί τη συγκρότηση ενός επιθετικού λόμπι που απλώνει τα πλοκάμια του στις κυβερνήσεις, στα ΜΜΕ, ακόμα και σε οικολογικές ΜΚΟ. Αν συνυπολογίσουμε δε το κόστος διαχείρισης των πυρηνικών αποβλήτων, το κόστος συντήρησης και αποκατάστασης των παλιών αντιδραστήρων κ.λπ., τότε μιλάμε για μια αγορά με μεγάλο κύκλο συμφερόντων. Με δέλεαρ αυτά τα συμφέροντα, οι Γάλλοι πολιορκούν τα Βαλκάνια με μεγάλο ανταγωνιστή τούς Ρώσους.

Δεν τους πτόησε το δυστύχημα της Φουκουσίμα, μεγαλύτερης βλαπτικότητας απ’ ό,τι φαίνεται κι από αυτό του Τσέρνομπιλ. Η εμμονή των Ιαπώνων να πείσουν τον κόσμο τους για τις ανύπαρκτες επιπτώσεις μάς θύμισε τους Κνίτες του ’86 που κατανάλωναν τσερνομπιλικά προϊόντα δημοσίως.

Οι κορώνες των πυρηνικών στελεχών για επανεξέταση και βελτίωση των όρων ασφαλείας των πυρηνικών αντιδραστήρων μοιάζουν με αυτές των προκατόχων τους το 1986. Οι κομπασμοί των Γάλλων ότι κατέχουν την πιο ασφαλή τεχνολογία έγιναν σιωπή μετά το μικρό μεν, ατύχημα δε, σε πυρηνικό αντιδραστήρα λίγους μήνες μετά τη Φουκουσίμα.

Τι σημαίνει παλιός αντιδραστήρας; Και πότε λέμε ότι είναι παλιός; Τι σημαίνει διαχείριση πυρηνικών αποβλήτων; Πώς είναι δυνατόν ένα πυρηνικό ατύχημα να επηρεάζει άμεσα το μισό

ημισφαίριο και έμμεσα το άλλο μισό και να μιλάνε κάποιοι για πράσινη ενέργεια;

Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που οι Έλληνες και λοιποί Βαλκάνιοι θα χρειαστεί να απαντήσουν σύντομα. Οι σχεδιασμοί των ενεργειακών λόμπι και των κυβερνήσεων για την περιοχή περιλαμβάνουν τα πάντα: πετρέλαιο, φυσικό αέριο, πυρηνικά, φωτοβολταϊκά, αιολικά πάρκα, ό,τι μπορεί να ενταχθεί στην αγορά της ενέργειας.

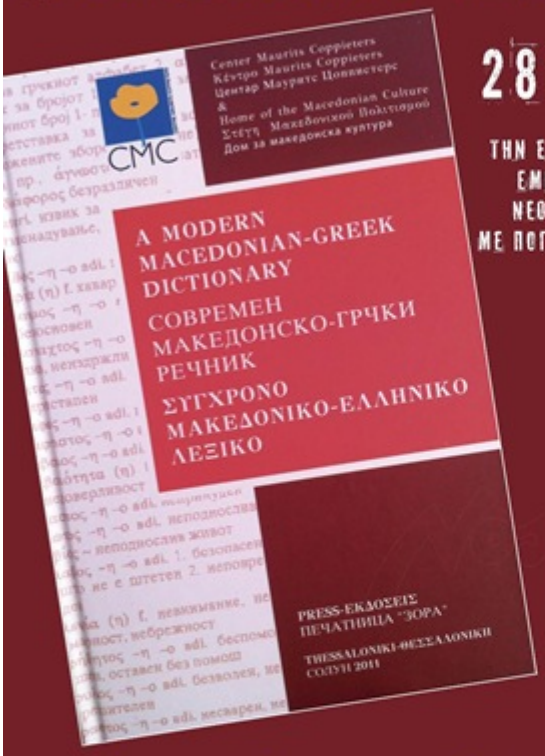
Γιατί πρέπει να παράγουμε αυτήν την ενέργεια, για ποιον θα την παράγουμε και τι ενέργεια θα παράγουμε; Αυτό είναι ένα άλλο ερώτημα που έθεσαν οι πολίτες κατά του λιθάνθρακα και κέρδισαν μια μάχη. Το ίδιο ερώτημα τίθεται σε κάθε ενεργειακό ζήτημα και ειδικά στα πυρηνικά. Ήδη διατυπώνεται από αντιπυρηνικούς ακτιβιστές, έστω δειλά, στην Τουρκία και τη Βουλγαρία. Στα Βαλκάνια όμως το «όχι στα πυρηνικά» δεν μπορεί να είναι σε εθνικό επίπεδο. Εδώ είναι όλα τόσο κοντά!

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 3

Παρουσίαση του Μακεδονικού – Ελληνικού λεξικού

Παρουσίαση του Μακεδονικού – Ελληνικού λεξικού

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

28Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2011

ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΦΑΣΙΣΜΟ
ΕΜΕΙΣ ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ
ΝΕΟ ΦΑΣΙΣΜΟ ΠΟΥ ΣΗΚΩΝΕΙ ΑΠΕΙΛΗΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΙ
ΜΕ ΠΟΓΚΡΟΜ, ΕΜΠΡΗΣΜΟΥΣ, ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΕΝΑΝΤΙΑ
ΣΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

ΣΤΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΧΩΡΟ
Nosotros
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 66
ΕΞΑΡΧΕΙΑ

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2011

ΣΤΙΣ 8.30 ΤΟ ΒΡΑΔΥ

ΟΜΙΛΗΤΕΣ: Π. ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ:
ΑΝΤΙΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ»